

Arbetspension

Från Indien till Finland

LÄS OM
arbetspensions-
anstaltens
bokslut

Arbetskraften rör på sig, folk åker härifrån och hit. I bildreportaget får vi följa med Rahul Charlewars och andra indiska toppspecialisters arbetsdag på Fujitsu i Finland.

S. 20

Innehåll

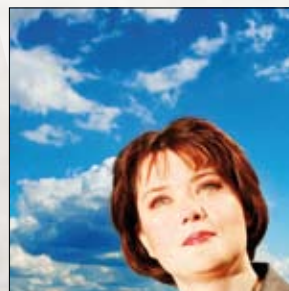
1 | 2008

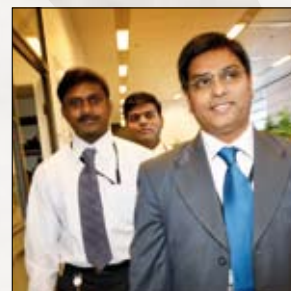
6

8

11

20

4 Liten aktör bland stora
VD **Åsa Ceder** vid Pensions-
Alandia skriver om hur det
är när bolaget är mycket
mindre än alla andra.

**5 Pensionsutdrag per post
och på nätet**
I år postas ca 3 miljoner
pensionsutdrag. Nu finns
utdraget också på internet.
I framtiden ska man kunna
välja mellan e-utdrag och
pappersutdrag.

**6 Forskningsdata om
pensionsskyddets
ekonomiska och sociala
hållbarhet**
För utvärderingen av
pensionsskyddets håll-
barhet behövs prognoser,
forskning och val som
grundar sig på värderingar.
Mikko Kautto skriver om
Pensionsskyddscentralens
forskningsverksamhet.

**8 Nya beräkningar om
finansieringen av de
lagstadgade pensio-
nerna**
På lång sikt utsätts den
totala avgiftsnivån för de
lagstadgade pensionerna
inte för något betydligt
höjningstryck, och
pensionerna kommer att
stiga långsammare än
inkomstnivån, skriver **Ismo
Risku** om Pensionsskydds-
centralens långsiktiga
prognoser.

**11 Arbetspensionsanstal-
ternas bokslut 2007**

**19 Sätts rehabiliteringen
igång för sent?**
Rehabilitering ska sättas in
vid rätt tidpunkt, men när
infaller den? I sin expertar-
tikel skriver **Raija Gould** om
balansgången mellan för
tidigt och för sent.

20 Arbete och pension
BILDREPORTAGE Arbets-
kraften rör sig inte bara
från Finland till andra
länder utan också därifrån
hit. Vår reporter **Sannamari
Ollikkala** och fotografen
Karoliina Paatos följde med
några indiska specialisters
arbetsdag på Fujitsu i
Finland.

**24 Nordisk socialförsäk-
ringsportal öppnades i
juni**
De som flyttar eller
pendlar mellan de nordiska
länderna får nu information
om socialförsäkringen
genom en egen portal.

**26 Olika strategier för att
begränsa sjukfrånvaro i
de nordiska länderna**
Mikko Pellinen skriver om
de faktorer som påverkar
sjukfrånvaro och antalet
nya invalidpensioner.

**28 Meri Ravantti pendlar
över havet**
Vägen från Helsingfors
till Tallinn är kort. **Meri
Ravantti** har företag i båda
städerna.

**30 Estland har ett gynnsamt
företagsklimat**
Än så länge är det bil-
ligare i Estland än i Finland.
Minimilönen där är 4 359
kronor, knappt 300 euro.

28

31 Folk blev gamla förr också

Arbetspensionen fyller snart ett halvsekel. Två forskare har i två års tid undersökt dess tidiga skeden.

32 Jorden runt

Enligt EG-domstolens beslut berättigar parförhållanden mellan personer av samma kön till efterlevandepension.

34 Utnämningar

Knappt, men ganska jämnt

Den sociala tryggheten i Finland har börjat bli efter de främsta välfärdsstaterna. Våra satsningar på den sociala tryggheten och nivån på våra pensioner ligger under genomsnittet inom EU. I Finland förekommer också relativ fattigdom, fastän inkomsterna hos oss fördelas jämnare än i många andra länder.

Bilden av en god social trygghet och Finland som en av de nordiska välfärdsstaterna sitter segt kvar. Tonen i diskussionen har dock förändrats. Allt oftare klagas det på otillräckliga socialförmåner och risk för direkt fattigdom. Skrämselbilder om små pensioner i framtiden målas också upp.

Detta är något nytt jämfört med det klimat som rådde för några år sedan. Då diskuterades mest hur dyr den sociala tryggheten är, hur snabbt hälsovårds- och omsorgskostnaderna ökar och hur mycket arbetspensionsavgifterna behöver höjas. Mången föreläsare förstummade publiken med några stordior om hur befolkningsstrukturen skulle ändras och socialutgifterna stiga.

Efter erfarenheterna från 1990-talets början har Finland hållit utgifterna i strama tyglar och korrigerat kursen i god tid, bland annat i fråga om pensionerna. Minimiförmånerna har obestridligt sackat efter och arbetspensionernas ersättningsnivå kommer inte heller att nämnvärt stiga från den nuvarande, utan snarare sjunka något på lång sikt. Finland får märka att det har hamnat bland medelmåttorna bland de omtänksamma folkhemmen i Europa, i klass med Storbritannien och Italien.

I denna jämförelse har man använt rätt grova mått, dvs. de sociala utgifternas bnp-andel och socialutgifter per invånare. Satsningarna talar inte direkt om hur tillräcklig tryggheten är och särskilt inte om hur framgångsrikt man lyckats bekämpa sjukdom och fattigdom. I fråga om utförandet torde den sociala tryggheten i Finland höra till de effektivaste och jämlikaste i Europa. Då kan resultaten vara litet bättre än vad utgiftsstatistiken antyder.

I fråga om pensionernas relativa nivå placerar sig Finland också snarare bland de sydliga och östliga EU-länderna än de nordliga och centrala välfärdssamhällena. År 2005 var medianpensionen bland dem som fyllt 65 ca 50 procent av medianinkomsten för 50–59-åringarna hos oss, medan den i Sverige, Frankrike, Österrike och Italien var kring 60 procent.

När vi talar om det inkomstrelaterade pensionsskyddet dristar sig ingen till att ens föreslå en höjning av de målsatta nivåerna, trots att exempelvis finansbranschen verkar vara mycket brydd över hur små pensionerna i framtiden blir. Pensionärsaktivisterna riktar sitt missnöje mot index, och övriga korrigeringskrav handlar om bättre förmåner för de grupper som relativt sett befinner sig i den svagaste ställningen.

I Finland finns det ännu socialt tänkande, och motarbetandet av fattigdom kommer i täten på kravlistan i de flesta politiska program. Utöver det kan vi kanske tillsammans konstatera, att den sociala tryggheten i Finland inte är särdeles dyr, utan fungerar ganska konkurrenskraftigt åtminstone i en europeisk jämförelse.

Reijo Ollikainen

Liten aktör bland stora

I bland är det svårt att vara liten. Inom företagsvärlden vet vi att stor volym ger skalfördelar och större möjligheter till rationaliseringar. I den nationella statistiken över arbetspensionsbolagen försvinner vi helt ibland. I ett pajdiagram över till exempel premieinkomst blir andelen bara ett smalt streck. Jag talar om landets minsta arbetspensionsbolag, med hemort Mariehamn. Bland de sju arbetspensionsbolagen är marknadsandelen 0,3 procent. De två största bolagen är tillsammans ungefär 700 gånger större.

Är det vettigt att försöka bedriva lagstadgad pensionsförsäkring med en premievolymp på ca

24 miljoner? Med dagens ständigt ökande krav på rapportering, relativt sett stigande datakostnader och ökande konkurrens? Vore det kanske bättre för försäkringstagarna med ett större bolag som fungerar mera rationellt och där resurserna inte är begränsade på samma sätt? Generellt sett vet vi att större bolag har lägre omkostnadsbelastning.

I höstas deltog jag i CEIOPS Consultative Panels möte där man diskuterade hur små och medelstora bolags särskilda behov skall beaktas i regelverket för Solvens II. Jag representerade via CEA (European insurance and reinsurance federation) de fyra bolagen som ingår i vår bolagsgrupp och även några övriga småbolag i Finland. Det visade sig att våra skadebolag var urtypen av småbolag; verkar inom nisch med högt specialiserade produkter och har lång tradition inom särskilda kundsegment. Vi är dessutom geografiskt avgränsade (det tog mig 14 timmar att ta mig från ön till mötet i Frankfurt...). Budskapet var att små bolag har relativt sett mindre resurser, till exempel för aktuarie- och riskhanteringsfunktionen och att detta bör beaktas till exempel i kalkyleringskraven av solvensen och rapportering. Förmågan att påverka i förändringsprocesser är också begränsad då man sällan har möjlighet att ligga frontlinjen. Med hänvisning till proportionalitetsprincipen strävar man till att inte höja kraven för mindre aktörer.

Solvens II tillämpas inte på arbetspensionsbolagen, men problematiken är bekant. Jag erinrar mig om hur vi arbetat mycket med, både med och utan framgång, att påverka lagstiftningen som styr förvaltningen för att också ett riktigt litet bolag skall ha fortsatt rimliga verksamhetsmöjligheter. Pensionsbolagens självständighet och oberoende betonas ytterligare i lagen om arbetspensionsbolag som reviderades år 2007. Vi vet att det är för att skydda pensionstagarnas intressen, men gränsen för hur små enheter som kan bedriva verksamheten kommer samtidigt närmare.

Pensionsutdrag PER POST OCH PÅ NÄTET

Alla 18–67-åringar som bor i Finland och som någon gång har arbetat inom den privata sektorn får ett pensionsutdrag i år. Nu finns pensionsutdraget också på internet.

Pensions-Alandia verkar enligt tradition i huvudsak inom landskapet Åland. Det är ett "lokalt" bolag där närheten till kunderna är stor. Näringslivet på ön består av många företag, men nästan ingen storindustri. Företags-tätheten är nästan dubbelt så hög jämfört med övriga landet, 77 företag per 1 000 invånare mot 48 företagare per 1 000 invånare (år 2006). Merparten av företagen är fåmannaföretag som har 0-4 anställda. Pappersexercisen sköter man som företagare ofta själv, då kan det vara bra med någon att fråga. Landskapet är enspråkigt svenskt, det sitter djupt i kulturen. Pensionsbolaget fungerar som ett affärsverk men anses också allmänt vara en samhällsinstitution som förväntas göra nyttiga insatser för omgivning-en. Ca 200 miljoner euro förvaltas i kommande pensioner. Det kan ställas mot landskapets BNP på ca 1 miljard euro. Beslutande organ för placeringssamheten skall ha god kännedom om arbetspension, men även känna näringsli-vet och verksamhetsförutsättningarna. Den på landsnivå aktuella diskussionen om hur peng-arna som förvaltas inom arbetspensionssyste-met skall placeras känns faktiskt bekant sedan länge. Med lokala investeringar stöder man det lokala näringslivet, som ju är grundpelaren för den egna verksamheten.

Ett annat särdrag på ön är att livslängden är ca tre år högre än landets genomsnitt. Tur nog är hälsan relativt god också.

På bolaget arbetar sju personer inklusive vd. Utan koassuranspartner skulle det inte fungera! Vi var på ett studiebesök till Pensionsskydds-centralen tidigare i våras, hela gänget. På PSC var man inte van med att hela bolag kommer på besök. Ibland är det bra att vara liten!

Åsa Ceder

SGF, VD Pensions-Alandia
asa.ceder@alandia.com

Arbetspensionsbolagens e-tjänster ökar. Med hjälp av nätbankskoder kan den som vill logga in på sitt pensionsbo-lags webbplats och ta ut sitt eget pensions-utdrag. Pensionsutdraget finns också på www.arbetspension.fi. I framtiden ska det gå att välja att endast få det elektroniska utdraget.

I år postar arbetspensionsbolagen och -anstalterna och Pensionsskyddscentralen sammanlagt ca 3 miljoner pensionsutdrag. De första har postats i april och de sista postas i november. I början av juni hade ca 700 000 utdrag skickats ut.

Var och en får sitt utdrag från den pen-sionsanstalt där han eller hon senast har varit försäkrad. Pensionsskyddscentralen skickar utdrag till dem som inte har arbe-tat inom den privata sektorn men har tjä-nat in pension på grundval av t.ex. sjuk-dagpenning.

Innehållet i utdraget

Utdraget innehåller uppgifterna om motta-garens arbetsinkomster inom den privata sektorn. Dessa inkomster utgör grunden för arbetspensionen.

Från och med 2005 har också vis-sa s.k. oavlönade perioder gett pension. Pensionstillväxten för perioder med t.ex. sjukdagpenning, föräldrapenning eller arbetslöshetsdagpenning framgår av pen-sionsutdraget. Detsamma gäller pensions-tillväxt för studier och vård av barn.

Pensionsutdraget innehåller inte upp-gifter om folkpensionen eller anställning-ar inom den offentliga sektorn, t.ex. staten,

kommunerna eller landskapet. Uppgifter om arbete utomlands, tilläggspension el-ler privata pensionsförsäkringar ingår inte heller i utdraget.

Är allt rätt?

Med hjälp av utdraget kan var och en kon-trollera registeruppgifterna om sina anställ-ningar och sin intjänade pension. Uppgif-terna är oftast riktiga, men det är ändå viktigt att kontrollera dem. Om allt är rätt, behöver mottagaren inte göra någonting mer. Om det däremot finns fel eller brister, ska mottagaren kontakta den pensionsan-stalt som skickat utdraget och be att uppgif-terna rättas. Med utdraget kommer en blan-kett för rättelser.

Uppskattning av den framtida pensionen

Med det elektroniska utdraget får de flesta en uppskattning av sin framtida ålderspension. Den ger en uppfattning om hur stor pensionen blir om man går i pension vid 63, 65 eller 68 års ålder.

Det är bra att komma ihåg att ju yngre person det är fråga om, desto mer hinner inkomsterna förändras under åren i arbets-livet. Om uppskattningen endast grundar sig på små inkomster i början av yrkesba-nan, kan den vara mycket missvisande. Ju längre tid man är i arbetslivet, desto mer pension tjänar man in.

Pia Hansson

Pensionsutdrag 2008

Kunskap om befolkningsstrukturen och dess utveckling ligger till grund för all politisk planering. Enligt den färskaste befolkningsprognosen kommer den förväntade livslängden att öka. Immigrationen har varit livligare än väntat. Nativiteten har också hållits på en god nivå. På sikt ger den i sig positiva befolkningsutvecklingen dock en svagare åldreförsörjningskvot än vad man tidigare väntat.

Befolkningen blir allt mer långlivad. Statistikmyndigheternas datareserver visar bl.a. att det i slutet av detta år kommer att finnas flera personer över 65 än under 15, för första gången i Finlands historia. Arbetskraften förväntas minska redan år 2010. Man uppskattar att Finland före år 2020 kommer att ha den högsta åldreförsörjningskvoten i Europa.

Hållbarhetsberäkningar för den offentliga ekonomin görs redan på basis av de nya befolkningsprognoserna. Förutom att kunna förutse pensionsutgifterna och -avgifterna behövs information om hur pensionspolitiken fungerar och hur väl pensionsreformen tagits emot. Denna kunskap är av stor betydelse för att kunna beräkna en tillräcklig reservering.

En liten jätte inom pensionsinformation

Vårt mål inom Pensionsskyddscentralens forskningsprogram är att producera ny information av hög kvalitet som grundar sig på forskning samt på pensionsskyddets ekonomiska och sociala hållbarhet.

Jämfört med statliga forskningsanstalter är forskningsavdelningen på Pensionsskyddscentralen liten. Å andra sidan kan man se oss som en slags jätte i miniatyrformat i vår egenskap av producent av pensionsinformation. Våra relativa förmåner är vår lagstadgade uppgift och finansiering, bra material och kunniga forskare. En annan styrka är också att vi har experter

Forskningsdata om pensionsskyddets ekonomiska och sociala hållbarhet

inom såväl ekonomi som sociala vetenskaper.

PSC:s forskning närmar sig hållbarhetsfrågorna från pensionsskyddets utgångspunkter. Vi vill studera hållbarhet från flera olika vinklar. Bra forskning innehåller alltid även kritiska element.

Den EU-certifieringsprocess som vi befann oss i när vi ville studera åldersfattigdom inom den sameuropeiska forskningen om hushåll får fungera som en slags garant för vårt arbete, eller åtminstone en rolig detalj från året som gått. Resultatet av processen, som pågått i nästan ett år, är att PSC:s forskningsavdelning nu är godkänd inom EU-kommissionen, parlamentet och rådet som en högklassig instans till vilken man i framtiden kan anförtro diverse forskningsmaterial som skapas inom EU.

Att fortsätta på jobb stöder den ekonomiska hållbarheten

I centrum för vår forskning står utvärderingen av pensionsreformens framgång. Hög sysselsättningsgrad och fortsatt aktivt deltagande i arbetslivet är av största vikt för den ekonomiska hållbarheten. Eftersom pensionsreformen ännu är i relativt färskt minne och forskningsmaterial därför saknas, har forskningen tillsvidare ägt rum på basis av en modell. Samtidigt har man skaffat forskningsmaterial som kan användas till att jämföra arbetstagarnas uppskattningar om sin fortsatta yrkesbana idag, jämfört med tiden innan reformen. Analysen av detta material pågår som bäst.

Men före det kommer en undersökning om hur rapporterade pensioneringsavsikter har utfallit att publiceras. Undersökningen är baserad på registeruppföljning. Trenden verkar luta mot att människor snarare går i pension senare än vid den tidpunkt de uppgett. Bonustillväxten inverkar på senareläggningen. En rapport över deltidspensionärer är också på kommande, grundad på en enkätundersökning som är PSC:s tredje i ordningen. En ekonomisk utvärdering

av den inverkan som de nya incitamenten har haft på pensioneringsåldern ska snart påbörjas. Utvärderingsuppgifterna inkluderar också en omfattande undersökning, som just nu förbereds, av rehabiliteringsreformen och dess måluppfyllelse.

Pensionsskyddets tillräcklighet ständigt under lupp

Vi har samtidigt undersökt hur väl pensionskyddets grundläggande mål har förverkligats. Man kan tänka på den sociala hållbarheten som ett led i att förhindra fattigdom bland den pensionerade befolkningen och trygga en skälig inkomst för den som går i pension. I sista hand byggs förtroendet för pensionsskyddet upp av den praktiska erfarenheten av hur lätt pensionen är att förutse och hur tillräcklig den är.

Tre omfattande publikationer om inkomst, inkomstfördelning, fattigdom och ersättningskvoter har givits ut under de senaste åren. Ersättningskvoterna visade sig vara överraskande bra: förklaringen ligger i den stegvisa övergången till pensionering och i att många går i pension på grund av arbetslöshet eller med stöd av någon annan social förmån. Ett viktigt bidrag till diskussionen var att ersättningskvoterna varierade väldigt mycket.

Undersökningarna om inkomster lyfte å sin sida fram befolkningsgrupper som löper en relativt stor risk att bli fattiga. Fattigdomsriskerna är klart högre för ensamstående. Mest utsatta är kvinnor som är över 75 och män under 55. Dessa resultat torde bli nyttiga t.ex. vid reformeringen av bastyggheten.

Hållbarhetsslutsatserna utgör även värdebeslut

Hållbarhetsunderskott, en term som blivit bekant i den offentliga ekonomins hållbarhetsberäkningar, innebär en situation av okontrollerad skuldsättning. Utgångspunkten för kalkylerna

är en fast skattesats. Olika metoder kan användas för att nå ett hållbart slutresultat. Därför krävs normativa val utöver den objektiva kunskapen.

Pensionsskyddets ekonomiska hållbarhet är i sista hand beroende av prioriteringar och beredvillighet att betala. Detsamma kan sägas om den sociala hållbarheten. Uppfattningarna om rättvisa utgör det mått mot vilket den sociala hållbarheten kan mätas.

Med utgångspunkt i PSC:s forskning kan konstateras att pensionsreformen har förbättrat den ekonomiska hållbarheten. Å andra sidan har forskningen belyst de pensionärsgrupper vars inkomst är knapp. Det blir med andra ord klart att medaljens båda sidor bör tas i beaktande i det politiska beslutsfattandet.

När man begrundar pensionskyddets ekonomiska och sociala betydelse för såväl individer som den nationella ekonomin är det lätt att konstatera att det åtminstone inte finns för mycket forskning inom området. Den framtida utvecklingen av den sociala hållbarheten utgör en speciell utmaning för utvärderingen.

Olika satsningar har gjorts för att få tillgång till information. Trots det innebär tillgång till forskningsdata inte automatiskt en möjlighet att påverka. Det var kanske vad professor **Klaus Mäkelä** hade i tankarna när han sade att en enskild undersökning i sig inte har någon effekt, men att forskaren kan ha det. En av de varierande uppgifterna som forskare på PSC har är att fungera som experter i olika arbetsgrupper

Mikko Kautto

Artikelförfattaren är chef för Pensionsskyddscentralens forskningsavdelning.

Foto: Karoliina Paatos

Nya beräkningar om finansieringen av de lagstadgade pensionerna

Syftet med arbetspensionen är att ge de försäkrade en pensionsinkomst som är rimlig i relation till inkomsterna under tiden i arbetslivet. Folkpensionen garanterar en minimiutkomst. Praktiskt taget grundar sig alla finländares utkomst vid arbetsförmåga och i ålderdomen på lagstadgad pension. Endast ett fåtal av de nuvarande eller blivande pensionärerna har inkomstkällor som kan tänkas ersätta det obligatoriska pensionsskyddet.

Vårt pensionssystem är förutom heltäckande även långsiktigt. De pensioner som tjänas in idag betalas ut ännu om tiotals år. Då bekostas de av personer som idag inte ännu är födda. Långsiktiga beräkningar behövs för att bedömningen av hur pensionsskyddet ska ut-

vecklas. De behöver inte tas bokstavligt, men nog på allvar.

De beräkningar som presenterats här har gjorts med hjälp av Pensionsskyddscentralens långsiktiga beräkningsmodell hösten 2007 (Biström et al. 2007). Beräkningen talar om hur de lagstadgade pensionsutgifterna, finansieringen av pensionerna och förmånsnivån utvecklas på lång sikt, om pensionslagstiftningen inte ändras och den demografiska och ekonomiska utvecklingen överensstämmer med givna antaganden.

De egentliga beräkningarna utsträcker sig till år 2075. Pensionsavgifternas nivå har dock dimensionerats så att avsevärda förändringar i den inte heller förväntas ske efter den period som beräkningen gäller. Beräkningsperi-

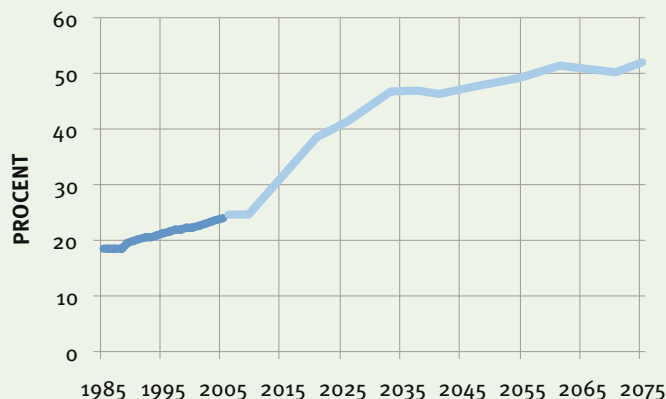
De prognoser om befolkningsutvecklingen och placeringsavkastningen på pensionsfonderna som ligger till grund för beräkningen av de framtida pensionsavgifterna och förmånsnivåerna justerades i höstas. På lång sikt utsätts den totala avgiftsnivån för de lagstadgade pensionerna inte för något betydligt höjningstryck, och pensionerna kommer att stiga långsammare än inkomstnivån.

odens utgångsår är alltså inte betydelsefullt för resultaten i fråga om tillräcklig finansiering. Även om beräkningen gällde en litet kortare eller avsevärt längre period, skulle resultaten vara rätt lika som de som presenteras nedan.

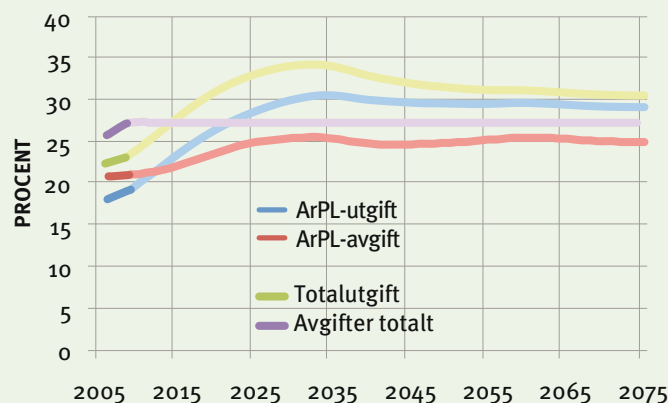
Befolkningsprognosen

Fram till år 2040 följer befolkningsutvecklingen Statistikcentralens befolkningsprognos från 2007. Enligt prognosen är det totala fruktsamhetstalet¹⁾ 1,84 och nettomigrationen 10 000 personer om året och den sjunkande dödlighetstrenden fortsätter på nuvarande nivå. På Pensionsskyddscentralen har vi använt befolkningsprognosen som sådan fram till 2050, var-

Figur 1
Äldreförsörjningskvot (65+/15 - 64) 1985 - 2075.
Källa: Statistikcentralen, Pensionsskyddscentralen.

Figur 2
Arbetspensionsutgifter och -avgifter
i procent av arbetsinkomsterna.

År 2005 var den totala avgiftsnivån för arbetspensionerna 26,6 procent av arbetsinkomsten. Enligt beräkningen är 27,3 procent en tillräcklig nivå.

efter dödligheten antas sjunka hälften långsammare.

Om dödligheten minskar ständigt innebär det en betydlig ökning av livslängden på lång sikt. Enligt prognosen stiger 62-åriga mäns förväntade livslängd från nuvarande ca 19 år till nästan 28 år under beräkningsperioden. Den motsvarande höjningen för kvinnor är från 23 till nästan 31 år. (Figur 1)

Med äldreförsörjningskvot avses antalet personer som fyllt 65 år i proportion till antalet personer i förvärsaktiv ålder (15–64 år). Den höjs på grund av att livslängden ökar och att nativiteten sjönk fram till början av 1970-talet. Idag finns det fyra personer i förvärsaktiv ålder per varje person som fyllt 65, men i början av 2030-talet endast två.

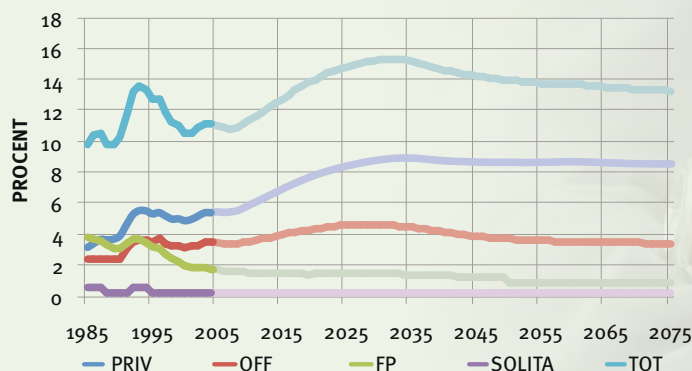
Arbetspensionsutgiften och -avgiften

Idag är hela ekonomins arbetspensionsutgifter ca 22 procent av arbetsinkomsterna. På 2030-talet stiger utgiftsprocenten till närmare 35 procent, men sjunker sedan till 30 procent fram till år 2075 (figur 2).

Utgiftsökningen är huvudsakligen en följd av att befolkningen åldras, men också av att lagstiftningen börjar gälla fullt ut. De äldsta nu levande åldersgruppernas pensioner har inte beräknats utifrån inkomsterna under hela deras yrkesbana, eftersom pensionslagarna trädde i kraft efter att de redan hade kommit ut i arbetslivet.

Det finns några skilda orsaker till att pensions-

Figur 3
Lagstadgade pensionsutgifter i procent av BNP.

Figur 4
Medelpension i procent av medellönen, egenpensionstagare bosatta i Finland exkl. deltidspensionärer.

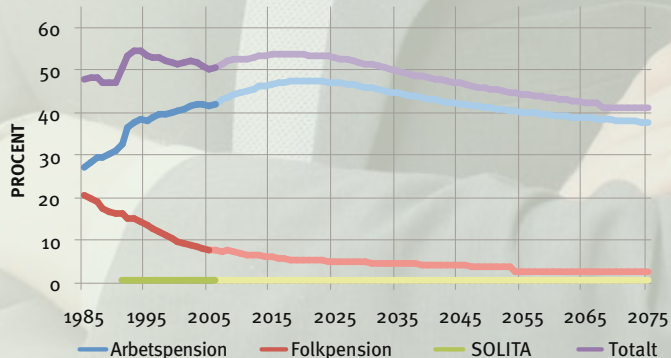

Foto: Anne Niemi

utgiftsprocenten sjunker efter 2030-talet. Livslängdskoefficienten begränsar den utgiftsökning som beror på att livslängden ökar. Pensionstillväxten inom den offentliga sektorn har minskats sedan 1990-talet. Dessutom upphör minskningen av antalet sysselsatta på 2030-talet.

Till följd av att ArPL-utgifterna stiger höjs även ArPL-avgiften, även om den ser ut att höjas betydligt mindre än utgifterna. ArPL-pensionsutgiften i proportion till lönesumman ökar från den nuvarande nivån på 18 procent till 30 procent fram till 2030-talet, medan avgiften under samma tidsperiod höjs från 21 procent till 25 procent (figur 2).

Fastän ArPL-avgiftens utveckling diskuteras mycket i den offentliga pensionsdebatten, är den totala pensionsavgiftsnivån på många sätt viktigare än ArPL-avgiften. ArPL-avgiften är endast en del, fastän en viktig sådan, av de avgifter som tas ut för att bekosta arbetspensionerna.

För finansieringen av arbetspensionerna togs det år 2005 ut lagstadgade avgifter och skatter till ett belopp som motsvarade 26,6 procent av ekonomins arbetsinkomster. Finansieringen av de förutsebara arbetspensionsutgifterna förutsätter en avgiftsnivå på 27,3 procent från och med år 2008. Med beaktande av de redan insamlade pensionsfonderna räcker denna avgiftsnivå till för finansieringen av alla arbetspensionsutgifter som nu är i sikte. Pensionsfonderna ökar fortsättningsvis i proportion till arbetsinkomsterna till mitten av 2020-talet, efter vilket fonderna relativt sett minskar och kommer i närheten av den nuvarande nivån.

Förmånsnivån

Med hjälp av befolkningsprognosen och pensionsutgiftsberäkningen går det att göra upp prognoser om antalet pensionstagare och medelpensionerna. I praktiken är det antalet äldre bland befolkningen som styr utvecklingen av antalet pensionstagare.

I fjol fick egenpensionstagare som var bosatta i Finland i genomsnitt 1 200 euro i pension per månad. En knapp sjättedel av denna medelpension bestod av folkpension och nästan fem sjättedelar av arbetspension.

Sedan 1985 har medelpensionens köpkraft stigit med mer än 60 procent. Samtidigt har folkpensionens andel av medelpensionen minskat från drygt 40 till 15 procent. Enligt beräkningen fortsätter denna trend också i framtiden, och på två decennier förväntas pensionernas köpkraft öka med ca 50 procent. Arbetspensionsdelens köpkraft ökar med ökande inkomstnivå, men folkpensionsdelens köpkraft ökar långsamt.

Idag är den genomsnittliga bruttopensionen hälften av den genomsnittliga bruttolönen. Den-

na proportion kommer att ännu att öka lite på grund av att arbetspensionslagarna börjar gälla fullt ut. På lägre sikt stiger dock pensionerna långsammare än arbetsinkomsterna (figur 4). Arbetspensionernas nivå påverkas av livslängdens ökning genom livslängdskoefficienten²⁾. Arbetspensionernas genomsnittliga nivå påverkas också av att pensionstillväxten inom den offentliga sektorn sänktes på 1990-talet för att motsvara nivån inom den privata sektorn.

Slutsatser

Arbetspensionssystemet har reformerats kraftigt sedan 1990-talet. Pensionerna beräknas inte längre separat för varje anställning och skillnaderna i pensionstillväxten inom olika branscher har huvudsakligen avskaffats.

Genom livslängdskoefficienten har utgifts-

utvecklingen gjorts mer eller mindre immun mot den ökande förväntade livslängden. Största delen av reformerna har bidragit till att hålla ökningen av pensionsutgifterna nere. Samtidigt har placeringsverksamheten utvecklats betydligt inom den privata sektorn. Den offentliga sektorns pensionsfonder har vuxit från noll till 38 miljarder euro inom loppet av två decennier.

Nu står vi inför en ny situation, som kanske rentav är lite överraskande. Om de rådande ekonomiska och demografiska trenderna fortsätter, innebär det att det inte finns något avsevärt tryck att höja avgifterna för de lagstadgade pensionerna. Pensionerna stiger ännu en tid i proportion till inkomstnivån på grund av att arbetspensionslagarna börjar gälla fullt ut, men på längre sikt sjunker den relativa förmånsnivån. Pensionernas och lönernas köpkraft ökar, men lönernas köpkraft ökar snabbare.

Vad händer om antagandena inte håller?

■ Det är så gott som säkert att antagandena om framtiden är felaktiga i den meningen att utfallet blir annorlunda än vad vi antagit här. De senaste åren har den ekonomiska och demografiska utvecklingen varit gynnsammare än förväntat. Sysselsättningen, i synnerhet bland äldre personer, och den förväntade livslängden har ökat snabbare än väntat. Avkastningen av placeringar har överträffat alla förväntningar och även antalet nya invalidpensioner har minskat betydligt.

Ett sätt att se på relationen mellan antagandena och resultaten är att göra beräkningen med alternativa antaganden.

På grund av livslängdskoefficienten spelar den förväntade livslängdens framtida utveckling ingen större roll för pensionsutgifternas eller avgifternas nivå. Däremot kan

den påverka förmånsnivån avsevärt. För de försäkrade som är arbetsföra till eller nästan till 68 års ålder torde livslängdskoefficientens sänkande inverkan på förmånsnivån inte bli något stort problem. Alla försäkrade har dock inte möjlighet att fortsätta sin yrkesbana som de själva finner bäst.

Enligt de grundläggande antagandena behöver ArPL-avgiften höjas med drygt fyra procentenheter fram till början av 2030-talet. En real avkastning på fem procent skulle innebära att ArPL-avgiften behöver höjas med en dryg procentenhet. Tre procents real avkastning skulle däremot innebära att ArPL-avgiften behöver höjas med drygt sex procentenheter till början av 2030-talet.

Ismo Risku

1)

Den totala fruktsamheten är inte exakt detsamma som det genomsnittliga antalet barn per kvinna. Den anger det antal barn som kvinnorna i genomsnitt skulle föda, om fruktsamhetstalen per åldersgrupp länge skulle vara oförändrade (minst i en generation), och om alla kvinnor levde hela sin fruktbara ålder.

2)

Livslängdskoefficienten minskar ålderspensionerna, om den förväntade livslängden ökar. Om den rådande trenden vändes och den förväntade livslängden minskade, skulle livslängdskoefficienten medföra att ålderspensionernas nivå steg.

Källor:

Biström, P. & Elo, K. & Kilaav, T. & Risku, I. & Sihvonen, H. (2007), Lakisäätiset eläkkeet. Pitkän aikavälin laskelmat 2007, Eläketurvakeskuksen raportteja 2007:2.

Rantala, J. (2006), Eläkeläisotilouksien toimeentulo, teoksessa Uusitalo, H. (toim.): Eläkkeet ja eläkeläisten toimeentulo. Kehitys vuosina 1990–2005, Eläketurvakeskuksen raportteja 2006:2, 89–110.

Risku, I. (2007), Työeläkemaksujen nostotarve on vähäinen. Talous & Yhteiskunta 1/2007, 34–40.

Arbetspensionsanstalternas bokslutsuppgifter 2007

Hur har arbetspensions-
pengarna placerats
– i klasser?

Reijo Vanne

12

Första placeringsåret
under ArPL-eran gick
rimligt bra

Seija Lehtonen

14

Arbetspensions-
anstalternas nyckeltal

Barbara D'Ambrogi-Ola

15

Arbetspensions-
försäkringsbolagens
bokslutssiffror

Mika Tapanainen

16

Nio termer

18

Hur har arbetspensionspengarna placerats – i klasser?

I många arbetspensionsförsäkrares årsredovisningar finns en förteckning över alla enskilda placeringar. Tillsammans bildar de en uttömmande redogörelse för hur arbetspensionspengarna har allokerats.

I början av år 2007 trädde stora ändringar i kraft i de lagar som reglerar beräkningen av pensionsförsäkrarnas solvensgräns och täckningen av ansvarsskulden inom den privata sektorn. I den nya lagen förutsätts det att försäkrarna klassificerar varje förmögenhetsobjekt i någon av de fem huvudplaceringsgrupper som definieras i samma lag och i någon av deras sammanlagt 20 undergrupper.

Placeringsgrupperna skiljer sig från varandra i fråga om den förväntade avkastningen och spridningen av avkastningen. Dessutom har det fastställts korrelationer mellan avkastningarna mellan huvudplaceringsgrupperna.

Riskklassificeringen av placeringsobjekten

I motiveringen till lagförslaget och i lagen förutsätts att placeringarna klassificeras i den grupp som bäst motsvarar placeringens risk, även om placeringsobjektets juridiska form avviker från den. Styrelserna för pensionsförsäkrarna ska besluta om grunderna för klassificeringen och bifoga dem till placeringsplanen.

När placeringarna har klassificerats, fastställs solvensgränsen, dvs. solvenskravet i procent av pensionsansvaret, med en räkneformel som nämns i lagen. I formeln placeras placeringsgruppernas andelar enligt klasserna samt de förväntade avkastningsvärdena, spridnings- och korrelationstalen samt övriga parametervärden för respektive placeringsgrupp.

Här är det inte möjligt att definiera placeringsgrupperna i detalj eller lista upp avkast-

ningsförväntningarna och spridnings- och korrelationsvärdena. De fem huvudgrupperna för placeringarna är

1. penningmarknadsinstrument, dvs. sådana i euro angivna skuldförbindelser jämte ränta som förfaller inom ett år (fyra undergrupper, varav det i tre ställs som villkor att emittenten finns inom OECD-/EES-området)
2. masskuldebrev och skuldförbindelser i euro som inte förfaller inom ett år (fem undergrupper, varav fyra med villkoret att emittenten kommer från OECD-/EES-området)
3. fastigheter (fyra undergrupper, varav tre med villkoret att fastigheten finns inom OECD-/EES-området)
4. aktier (tre undergrupper, varav två med villkoret att sammanslutningens hemort är inom OECD-/EES-området eller att offentlig handel med aktierna bedrivs i en EES- eller OECD-stat)
5. diverse placeringar (fyra undergrupper, bland annat ränteplaceringar som motsvarar de två första grupperna men inte är angivna i euro)

Solvensklassificeringen av placeringsobjekt regleras förutom i lagen även i Försäkringsinspektionens bestämmelser och föreskrifter. Pensionsförsäkrarna lämnar uppgifterna om fördelningen av tillgångarna till Försäkringsinspektionen. Hittills har det inte funnits tillgång till offentliga uppgifter om fördelningen av

medlen. Det kommer att förändras i och med att Försäkringsinspektionen på hösten 2008 kommer att publicera en statistik om fördelningen av medlen vid utgången av år 2007.

Andra klassificeringar

Inom den privata sektorn torde den klassificering som används vid beräkningen av solvensgränsen vara den med tanke på verksamheten viktigaste klassificeringen, men den är ingalunda den enda. På grund av dess stora vikt uppfattar visserligen utländska och kanske även finländska placeringskonsulter och motsvarande situationen så att klassificeringen enligt solvenslagen används i all statistik över arbetspensionsfonderna som erbjuds i Finland.

En klassificering bygger på Försäkringsinspektionens bestämmelse om fördelningen av placeringar i avsnittet om nyckeltal i noterna till den privata sektorns pensionsförsäkrares bokslut. På dessa noter grundar sig t.ex. punkten "fördelningen av placeringarna" i tabellerna i denna sammanställning av bokslut. I denna klassificering spelar placeringens valuta eller geografiska allokering ingen roll.

Den statistik över allokeringen av den privata och den offentliga sektorns arbetspensionsmedel efter gruppen av försäkrare som kvartalsvis publiceras på Arbetspensionsförsäkrarna TELAs webbplats följer i fråga om klassificeringen av placeringsslagen huvudsakligen klassificeringen i noterna till boksluten.

Grundmaterialet till TELAs kvartalsstatistik, dvs. placeringsbeståndsstatistiken, insam-

las med en mer detaljerad klassificering, som i tiderna togs fram i en arbetsgrupp med representanter för Finlands Bank, Statistikcentralen, Försäkringsinspektionen, Finansbranschens Centralförbund (dåvarande Försäkringsbranschens Centralförbund) och TELA. Även i fråga om detta verkar Finlands Bank som en del av Europeiska Centralbanken (ECB) och som nationell operationaliserare av de informationsbehov som standardiserats där.

I noterna till boksluten finns ingen regional klassificering av placeringarna, men i TELAs statistik finns en indelning i placeringar i Finland, övriga länder inom eurovalutaområdet och länder utanför eurovalutaområdet. Den regionala indelningen är alltså rätt grov, men den betjänar t.ex. ECB:s behov i tillräcklig mån.

Senast har den statistik som TELA publicerar utökats med en "korstabellering" av masskuldebrev enligt emittenten (offentligt samfund, finansinstitut, företag) och regionen. I klassen aktieplaceringar, som i noterna till boksluten och TELAs statistik i praktiken innehåller allting utöver ränteplaceringar och fastigheter, har tillagts en indelning enligt en noggrannare placeringsklass (aktie, aktiefond, hedgefond osv.) och i viss mån även enligt region.

På TELAs webbplats publiceras halvårsvis också tabeller över avkastning/risk om de olika försäkrarna. Tills vidare har det publicerats tabeller endast över de åtta största arbetspensionsförsäkrarnas placeringar. De åtta representerar både den privata och den offentliga sektorn. I tabellerna över avkastning/risk är klassificeringen mer detaljerad än i den kvartalsvisa allokeringsstatistiken och samtidigt har man eftersträvat klasser som internt är så homogena vad gäller avkastnings- och risknivån som möjligt.

Därutöver använder arbetspensionsförsäkrarna internt olika klassificeringar i sina rapporter. Internationella organisationer (OECD, ISSA) har sina egna klassificeringar, som ska passa ihop med systemen i alla medlemsländer. Utländska placerare, såsom pensionsfonder, har sina egna klassificeringssätt, som inte nödvändigtvis är standardiserade, åtminstone inte i förhållande till varandra.

Om man emellertid vill jämföra finländska

arbetspensionsplacerare med motsvarande utländska aktörer, bör man ta reda på vad de olika klasserna innehåller.

Problem med klassificeringen

Det är ett problem i sig att det finns flera klassificeringar som används allmänt. Klassificeringarna har naturligtvis uppstått på grund av olika informationsbehov som dessutom förändras med tiden.

Exempel: Den viktigaste grunden för klassificeringen av placeringar är bedömningen av avkastningsförväntningen och totalrisken hos en placeringsportfölj enligt solvenskravet eller på ett ännu noggrannare beräkningssätt.

Placeringsobjekt kan buntas ihop med detta som utgångspunkt, vilket innebär t.ex. att det lönar sig att kombinera skyddande derivatinstrument med det objekt vars avkastning ska skyddas med derivatinstrumentet. Om man dock av en eller annan orsak vill veta i hur stor utsträckning derivatinstrument används, behövs en ny klassificering.

Placeringsobjekten och i synnerhet deras tonvikt ändras. Ännu för tjugo år sedan var åter- eller försäkringspremielånen ett viktigt slag av placeringar och samhällsansvarig verksamhet, eftersom de ansågs ha en sysselsättande effekt. Nu kan återlåningen inte längre urskiljas i diagram över fördelningen av placeringslagen.

Nu handlar den offentliga debatten om arbetspensionsplaceringarna till 95 procent om hedgefonder, fastän deras andel av placeringarna är fem procent. En beskrivning av de "långa linjerna" inom placeringsverksamheten kräver en annan klassificering än en diskussion av dagsaktuella teman.

Ännu för en tid sedan handlade debatten om placeringar i Finland. Placeringsobjekten kan indelas regionalt bl.a. enligt emittentens hemland. I fråga om aktie- och räntefonder är en sådan regionindelning skenbar. En finländsk fond kan placera alla sina tillgångar utomlands. I TELAs statistik i Finland eftersträvas därför en regional indelning som utgår från vilket område placeringarna hänförs till, dvs. en aktiefond klassificeras enligt de företags hemort i vilkas aktier fonden har placerat. På en öppen inter-

nationell marknad har företagets hemort dock inte alltid något samband med hur dess affärsverksamhet, påverkan och risker fördelas mellan olika regioner.

I utländska placerares klassificeringar ingår vanligtvis en klass som kallas "alternativa placeringar". Till alternativa placeringar räknas löst definierat alla andra än ränteplaceringar och börsnoterade aktier eller alla placeringar vilkas risk avviker från både ränte- och aktieplaceringars risker. Det innebär att bl.a. icke-likvida placeringar är alternativa. Alternativa placeringar är t.ex. fastigheter, kapitalplaceringar och icke-noterade aktier, hedgefonder, råvaror och infrastrukturplaceringar.

Ur finländskt perspektiv är det antagligen svårast att förstå att fastigheter hör till alternativa placeringar, eftersom de åtminstone före finländska pensionsplacerare har varit en traditionell del av placeringsportföljen. Direkta fastighetsplaceringar är icke-likvida, men man kan fråga sig hur det i de internationella klassificeringarna till slut går med olika indirekta fastighetsplaceringar, som är mer eller mindre likvida och vilkas risk också i övrigt påminner om aktierisk?

Hanteringen av fastigheter och lån som beviljats för dem är ett exempel på ett problem som härrör från att två egenskaper kombineras i klassificeringen.

Åtminstone i noterna till boksluten och i TELAs placeringsbeståndsstatistik räknas lån till "egna" bostads- och fastighetsbolag som fastighetsplaceringar, men så görs inte enligt den internationella standarden för finansräkenskaper.

I alla ovan nämnda sammanhang anges placerings värde som verkligt värde eller marknadsvärde. Inom den privata sektorn upprättas dock resultat- och balansräkningen med bokförda värden enligt social- och hälsovårdsministeriets förordning. Tidsserier med marknadsvärden finns tillgängliga från de ca tio senaste åren, men från tidigare år finns endast belopp enligt bokförda värden att tillgå.

Reijo Vanne

Artikelförfattaren är utvecklingschef vid Arbetspensionsförsäkrarna TELA

Första placeringsåret under ArPL-eran gick rimligt bra

Den första hälften av år 2007, som på alla sätt var fullt av utmaningar, gynnade aktieplaceringar, medan resten av året närmast präglades av osäkerhet, i synnerhet i aktieplaceringarna. Trots det kan uttryckligen årets första hälft väl anses ha räddat arbetspensionsbolagens placeringsintäkter så att de nådde upp till den positiva sidan. Det påverkades också av den placeringsreform som trädde i kraft i början av år 2007.

Placeringsreformen gjorde det möjligt att öka aktieplaceringarna och på så sätt uppnå god avkastning. Olika slag av aktier utgjorde 46 procent av arbetspensionstillgångarna vid slutet av år 2007, inom den privata sektorn till 40 procent. Andelen noterade aktier var 38 procent av samtliga tillgångar och 31 procent av den privata sektorns tillgångar.

Pensionsanstaltarnas pensionstillgångar och solvens

I början av år 2007 uppgick pensionsfonderna till 114,5 miljarder euro och vid årets slut till 122 miljarder euro. Placeringsbeståndet ökade alltså i rimlig utsträckning trots att placeringarnas värde sjönk mot årets slut. Solvensen är fortfarande god trots att placeringsåret var litet sämre än året innan. Verksamhetskapitalet, dvs. bufferten mot placeringsrisker, uppgick i slutet av året i genomsnitt till två gånger solvenskravet. Kassornas solvens var fortfarande högst bland de olika grupperna av pensionssammanslutningar.

Tack vare den goda sysselsättnings- och inkomstutvecklingen ökade lönesumman (ArPL) med 6,7 procent och arbetspensionsbolagens premieinkomst ca fyra procent. Den låga arbetslöshetsgraden och det goda sysselsättningsläget i synnerhet bland äldre personer har också bidragit till att pensioneringsåldern stigit.

På aktiemarknaden bröts den långvariga uppgående trenden och byttes mot en nedåtgående. Globala svårigheter i finansieringssystemet återspeglades också på finländska pensionsplacerare. År 2007 blev avkastningen mindre än under några föregående år. Under de tio senaste åren var den årliga reala avkastningen på placeringarna 5,3 procent i snitt. Åren 2003-2007 var den reala avkastningen ca sju procent, men i fjol uppnåddes bara 2,6 procent. Arbetspensionsbolagens årsavkastning var 5,4 procent, pensionsstiftelsernas 4,3 och pensionskassornas 5,5 procent. Pensionsför-

säkrarna inom den offentliga sektorn hade en årsavkastning på 5,0 procent. I den sistnämnda siffran ingår också Finlands Banks pensionsanstalt samt FPA:s personalpensioner.

Lönsamma fastighetsplaceringar

Det är lätt att vara efterklok och säga hur man borde ha gjort och placerat. Den bästa avkastningen i fjol kom från fastighetsplaceringar, kapitalmarknadsplaceringar och så kallade hedgefonder eller skyddsfonder.

Framgångar med dessa gynnade Veritas och Varma, som fick den bästa avkastningen bland arbetspensionsbolagen, 7,3 procent för Veritas och 6,0 procent för Varma. Bland den offentliga sektorns pensionsförsäkrare kom Kommunernas pensionsförsäkring med sin avkastning på sex procent i kapp med Varma. Bland de olika sammanslutningsgrupperna hade pensionskassorna procentuellt sett mest fastighetsplaceringar. Pensionskassornas placeringstillgångar har dock större betoning på aktier och ränteplaceringar. Aktier och ränteplaceringar avkastade mindre än på lång sikt och detta syntes i synnerhet i pensionskassornas, men också Statens pensionsfonds (SPF) låga placeringsavkastning. Enligt finansministeriets anvisningar får SPF nämligen inte placera direkt i fastigheter.

De olika arbetspensionsbolagens placeringsportföljer skiljer sig allt mer från varandra och en granskning av ett år i sänder kan visa på stora skillnader i placeringsavkastningen. Ju längre tidsperioden är, desto mindre kan skillnaderna givetvis bli. De största offentliga pensionsplacerarna Kommunernas pensionsförsäkring och Statens pensionsfond är inte bundna av samma bestämmelser om placeringsverksamhet och solvens som gäller inom den privata sektorn. Finansministeriet utfärdar visserligen särskilda begränsningar för SPF.

Här presenteras pensionsstiftelsernas och -kassornas siffror endast på summanivå. Upp-

gifterna om varje pensionsanstalt publiceras i höst på Försäkringsinspektionens webbplats.

Reformen av bestämmelserna om placeringsverksamheten

Tack vare de placeringsreformer som gjorts redan från början av år 1997 har arbetspensionsbolagen haft möjlighet att eftersträva större avkastning på sina placeringar. Med de bestämmelser som trädde i kraft i början av år 2007 förbättrades pensionsanstaltarnas förmåga att bära risker ytterligare. En del av risken på aktiemarknaden överfördes samtidigt på gemensamt ansvar.

Samtidigt reformerades täcknings- och solvensbestämmelserna.

I samband med placeringsreformen ersattes beräkningsräntan, dvs. ArPL-systemets avkastningskrav, av ett nytt begrepp. Överföringsskyldigheten till fonden består av tre delar: fondräntan, avsättningskoefficienten och aktieavkastningskoefficienten. Fondräntan på tre procent används till att fastställa fonderade avgiftsdelar och ansvarsskulden. Avsättningskoefficienten bestäms utgående från pensionsanstaltarnas solvens. Aktieavkastningskoefficienten bestäms enligt den vägda genomsnittsavkastningen av pensionsanstaltarnas noterade aktieplaceringar. Det aktieavkastningsbundna tilläggsförsäkringsansvaret fastställs årligen så att det i proportion till ansvarsskulden är lika stort för alla anstalter.

Aktieavkastningskoefficienten under kvartalerna år 2007 varierade från -24,4 procent till 30,6 procent. Hela årets värde fastställdes till slut till 1,7 procent.

ArPL:s ikraftträdande ökade försäkringsöverföringarna

Marknadsandelarna förändras när företagen kan byta arbetspensionsbolag fyra gånger om året. Utgående från detta beräknas den s.k. överföringsrörelsen. Mätt med ArPL-premieinkomsten mer än fördubblades överföringsrörelsen år 2007.

ArPL:s ikraftträdande utvidgade de existerande bolagens marknadsfält till de tidigare KAPL- och KoPL-branscherna i och med att Etera i början av året förlorade sin monopolställning som försäkrare av korttidsanställda, närmast byggnadsbranschen och konstnärerna. Samtidigt fick också Etera rätt att sälja nya ArPL-försäkringar, vilket innebar att också dess marknadsområde utvidgades. Etera förlorade dock en del av sitt bestånd. Bland arbetspensionsbolagen ökade Pensions-Fennia relativt sett mest både antalet försäkrade och premieinkomsten.

I och med att ArPL trädde i kraft ökade också antalet försäkrade hos kyrkans arbetsgivare, eftersom alla anställda hos kyrkans arbetsgivare nu försäkras enligt KyPL. Tidigare hade en del av dem försäkrats enligt KAPL och KoPL.

I stiftelserna minskade antalet försäkrade personer med upplösningar av stiftelser endast med ca ett tusen försäkrade jämfört med året innan. År 2007 upplöstes pensionsstiftelserna för Päijät-Hämeen Puhelin, Effoa-koncernens kontorspersonal och Hyvinkään Kumi Oy samt St1 Eläkesäätiö (Esson eläkesäätiö). I pensionskassorna var riktningen den motsatta när antalet medlemmar i Keskos pensionskassa ökade med ca 5 500 anställda.

Utmanande också i år

År 2008 har avkastningen av placeringarna minskat. Arbetspensionsbolagens placeringsavkastning har krympt och hamnat på minus-

sidan till följd av sjunkande aktiekurser. I fråga om placeringsavkastningar kan hela det innevarande året bli betydligt svagare än de senaste åren på grund av osäkerheten på finansmarknaden.

Arbetspensionsanstaltarnas solvens minskar, men verksamhetskapital har lagts upp just med tanke på dessa dåliga tider. Riskerna har också minskats, dvs. bolagen har medvetet gjort sina aktieportföljer lättare. Den snabba ökningen av hedgefondplaceringar har planat ut. Däremot har fastigheternas andel ökat i alla pensionssammanslutningsgruppers placeringsportföljer.

Avkastningen av placeringarna påverkar i det långa loppet behovet att ta ut pensionsavgifter för att finansiera pensionerna: ju större avkastning, desto mindre avgifter. På lång sikt betyder en procentenhets förbättring av avkastningen uppskattningsvis en 2,5 procentenhets sänkning av arbetspensionsavgiften.

Enligt prognoser från hösten 2007 (PSC) är behovet att höja arbetspensionsavgifterna inom den privata sektorn endast ca fyra procent fram till år 2030.

Den globala ekonomin har sina risker, som vi kanske inte ännu kan identifiera. Åtminstone de största arbetspensionsbolagen rapporterar kvartalsvis om sina placeringar, vilket ökar öppenheten. I Finland siktar tillsynen av placeringsverksamheten och placeringsbestämmelserna uttryckligen på att placeringarna ska trygga pensionspengarna. Förmågan att bära risker har förbättrats ytterligare. Tillsynen reformeras också, när Försäkringsinspektionen och Finansinspektionen i början av nästa år slår ihop sina krafter.

Seija Lehtonen

Artikelförfattaren var tidigare specialsakkunnig vid Pensionsskyddscentralen men har övergått till Ilmarinen som chef för försäkringsberäkning

Arbetspensionsanstaltarnas nyckeltal 2007

Uppgifterna enligt Tela och pensionsanstaltarnas bokslut

	Bolag	Stiftelser (ArPL)	Kassor (ArPL, FöPL)	SPK (SjPL)	LPA (LFöPL)	SK/ SPF (StaPL)	KP (KomPL)	KCF (KyPL)	Totalt
Försäkrade	1 587 021	77 673	40 057	9 200	86 549	180 000	490 000	21 392	2 491 892
Pensionärer	939 587	40 681	29 376	8 633	166 603	316 000	313 100	18 377	1 832 357
Inkomster									
Premieinkomst mn €	9 119,0	772,9	248,0	55,6	139,6	1 541,8	3 571,7	143,4	15 592,0
Nettoavkastning av placeringsverksamheten enligt bokfört värde	3 957,5	341,0	158,9	62,4	2,5	1 629,0	1 364,0	64,4	7 579,8
Sammanlagt	13 076,5	1 113,9	406,9	86,8	142,1	1 856,1	5 296,4	196,8	23 171,7
Kostnader									
Pensionsutgift/utbetalda pensioner	7 899,4	597,4	299,3	110,2	638,0	3 185,0	2 654,0	113,3	15 496,6
Totala driftskostnader	245,8	9,4	7,5	7,6	15,3	4,0	56,6	6,9	353,1
Sammanlagt	8 145,2	606,8	306,8	117,8	653,3	3 096,7	2 546,2	113,7	15 849,7
Tillgångar och ansvar									
Ansvarsskuld mn €	68 610,2	5 272,2	2 443,9	620,7	25,9 (1)	-	-	-	76 946,9
Placeringstillgångar mn € verkligt värde	74 203,0	5 545,7	2 901,5	719,3	140,6 (2)	12 050,9	24 191,0	791,8	120 403,2
Placeringarnas fördelning %									
Fastigheter	11,0	4,8	20,9	30,0	12,6	-	8,0	11,2	9,5
Aktier*	46,0	30,1	40,2	47,2	28,4	44,0	53,0	41,5	44,2
Ränteplaceringar	43,0	65,1	38,9	22,8	59	56,0	39,0	47,3	46,3
Sammanlagt	100,0	100,0	100,0	99,9	100	100	100	100	100
Nettoavkastning av placeringar, verkligt värde %	5,4	4,3	5,5	4,5	2,9	1,8	6,0	3,6	
Verksamhetskapital mn €	17 663,3	1 286,6	851,5	190,0					
Solvensgrad	29,9	31,4	40,5	35,1					

*Inkl. övriga/alternativa placeringar

1) Endast för LFöPL, LPA:s ansvarsskuld 116,5 mn euro.

2) Även annat än LFöPL

Arbetspensionsförsäkringsbolagens bokslutssiffror 2007

Varma		Ilmarinen		Pensions-Tapiola		Pensions-Fennia		Etera		Veritas Pensionsförsäkring		Pensions- Alandia		Sammanlagt	
2007	föränd- ring %	2007	föränd- ring %	2007	föränd- ring %	2007	föränd- ring %	2007	föränd- ring %	2007	föränd- ring %	2007	föränd- ring %	2007	föränd- ring %

Försäkrade (antal)

ArPL	447 000	4,9	417 000	7,8	191 678	5,4	162 940	20,3	129 000		46 235	13,2	6 759	10,3	1 400 612	
FöPL	37 300	-0,3	51 289	2,8	49 425	3,7	31 610	5,6	1 603		13 960	-2,4	1 222	2,2	186 409	
Sammanlagt	484 300	4,5	468 289	7,2	241 103	5,1	194 550	17,6	130 603		60 195	9,1	7 981	9,0	1 587 021	

Pensionstagare (antal)

Sammanlagt	302 100	1,9	262 971	2,0	114 540	3,5	77 610	2,6	155 975	-0,5	23 074	4,5	3 317	2,9	939 587	1,8
------------	---------	-----	---------	-----	---------	-----	--------	-----	---------	------	--------	-----	-------	-----	---------	-----

Intäkter (mn €)

Premieinkomst																
ArPL-premieinkomst	3 018,0	5,6	2 581,0	4,4	1 117,5	6,8	857,7	8,8	624,7	-13,8	257,7	8,3	21,1	9,7	8 477,7	4,0
FöPL-premieinkomst	129,0	3,2	193,9	6,8	156,2	7,5	110,4	9,4	3,5		48,0	1,7	2,8	-5,2	643,8	6,8
Återförsäkring mm.	-0,2	-73,6	-2,3	14,5	0,0		0,0		0,0		0,0		0,0		-2,5	-8,2
Sammanlagt	3 146,8	5,5	2 772,5	4,5	1 273,7	6,9	968,1	8,9	628,2	-13,3	305,7	7,2	23,9	7,8	9 119,0	4,2
Nettoavkastning av placeringsverksamheten enligt bokfört värde	1 514,6	-7,1	1 402,7	-17,8	351,6	10,6	239,1	-35,0	261,0	-28,1	179,1	87,9	9,4	-27,7	3 957,5	-11,9
Sammanlagt	4 661,4	1,1	4 175,2	-4,2	1 625,3	7,7	1 207,2	-4,0	889,2	-18,3	484,8	27,4	33,3	-5,3	13 076,5	-1,2

Kreditförluster (mn €)	8,6	-9,7	9,2	18,7	8,5	17,7	4,1	-11,6	6,2	-29,8	2,5	-37,9	0,1	18,5	39,2	-6,9
------------------------	-----	------	-----	------	-----	------	-----	-------	-----	-------	-----	-------	-----	------	------	------

Pensionsutgift (mn €)

ArPL	2 886,3	6,3	2 276,6	6,9	756,8	7,8	582,1	7,1	863,2	4,6	169,0	9,2	11,9	8,5	7 545,9	6,6
FöPL	178,4	3,8	220,1	5,6	158,4	8,4	92,9	5,8	0,0	-100,1	33,1	8,9	2,5	10,3	685,4	7,8
Sammanlagt	3 064,8	6,2	2 496,7	6,8	915,2	7,9	674,9	6,9	863,2	6,0	202,1	9,1	14,3	8,8	8 231,3	6,7
Ansvarsfördelning	-315,1	-4,4	-98,3	0,1	142,6	19,3	105,9	33,7	-217,7	14,4	45,8	8,6	4,8	12,1	-331,9	-11,0
Sammanlagt	2 749,7	7,5	2 398,4	7,1	1 057,7	9,3	780,8	9,9	645,6	3,4	248,0	9,0	19,2	9,6	7 899,4	7,6

Totala driftskostnader (mn €)

Anskaffning	5,3	17,7	14,0	64,0	10,9	16,2	9,7	-5,6	20,1		1,9	5,2	0,1	9,9	62,0	79,3
Omkostnader	41,0	11,5	33,9	18,7	15,2	22,3	11,6	-33,3	4,8	-76,4	5,6	7,8	0,2	66,2	112,2	-7,0
Administration	11,9	-10,9	16,7	-2,4	8,9	6,5	5,5	-12,7	7,7	-33,5	3,0	1,7	0,7	8,3	54,4	-9,8
Lagstadgade avgifter	5,6	-64,2	5,3	-62,1	2,6	-59,5	1,9	-59,2	1,1	-68,2	0,7	-56,8			17,2	-62,4
Sammanlagt	63,9	-9,3	69,8	2,5	37,6	2,8	28,8	-25,7	33,7	-4,5	11,1	-2,8	1,0	15,9	245,8	-5,9
Ersättningar	17,3	-5,9	19,5	27,2	8,0	15,4	8,1	1,4	10,5	-2,2	2,1	11,6	0,2	-23,3	65,6	6,9
Upprätthållande av arbetsförmågan	3,8	18,9	2,8	-33,0	1,1	38,0	0,7	41,8	1,2	20,0	0,3	99,8	0,0		9,8	0,6
Placeringsverksamhet	14,7	19,5	9,8	7,1	4,3	17,8	5,9	-8,4	5,4	93,0	2,5	28,5	0,6	107,8	43,1	18,1
Övriga	0,0		1,6		0,5		0,0		0,0		0,0		0,0		2,1	
Sammanlagt	99,7	-4,4	103,5	5,0	51,4	5,9	43,4	-19,0	50,7	2,0	15,9	3,7	1,8	29,5	366,4	-1,4

Totala driftskostnader i % av premieinkomsten	3,2	-0,3	3,7	0,0	4,0	-0,0	4,5	-1,5	8,1	1,2	5,2	-0,2	7,5	1,3	4,0	-0,2
Kostnader som täckts med omkostnadsdelen i % av omkostnadsintäkter	74,0	2,0	85,9	10,1	81,1	4,6	84,6	-6,6	96,7		86,8	1,5	89,5	6,2	83,0	0,1

Fördelning av de totala driftskostnaderna (%)****

Anskaffning	5	1,0	14	4,9	21	1,9	22	3,2	40	39,7	12	0,2	8	-1,4	17	7,6
Omkostnader	41	5,9	33	3,8	30	4,0	27	-5,7	9	-31,3	35	1,3	10	2,2	31	-1,9
Administration	12	-0,9	16	-1,2	17	0,1	13	0,9	15	-8,1	19	-0,4	38	-7,4	15	-1,4
Lagstadgade avgifter	6	-9,4	5	-9,0	5	-8,1	4	-4,4	2	-4,8	4	-5,8	0	0,0	5	-7,6
Sammanlagt	64	-3,4	67	-1,6	73	-2,2	66	-6,0	66	-4,5	70	-4,7	56	-6,5	67	-3,2
Ersättningar	17	-0,3	19	3,3	16	1,3	19	3,7	21	-0,9	13	0,9	10	-6,6	18	1,4
Rehabilitering	4	0,8	3	-1,5	2	0,5	2	0,7	2	0,4	2	0,8	0	0,0	3	0,1
Placeringsverksamhet	15	2,9	10	0,2	8	0,8	14	1,6	11	5,0	15	3,0	35	13,1	12	1,9
Övriga	0	0,0	2	-0,4	1	-0,4	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	-0,1
Sammanlagt	100		100		100		100		100		100		100		100	

Ansvarsskuld (mn €)	25 571,1	7,6	22 661,1	8,3	7 197,7	7,7	5 652,5	7,3	5 692,1	3,5	1 664,6	15,3	171,2	8,1	68 610,2	7,6
---------------------	----------	-----	----------	-----	---------	-----	---------	-----	---------	-----	---------	------	-------	-----	----------	-----

Varma		Ilmarinen		Pensions-Tapiola		Pensions-Fennia		Etera		Veritas Pensionsförsäkring		Pensions- Alandia		Sammanlagt	
2007	föränd- ring %	2007	föränd- ring %	2007	föränd- ring %	2007	föränd- ring %	2007	föränd- ring %	2007	föränd- ring %	2007	föränd- ring %	2007	föränd- ring %

Placeringsstillgångar (verkligt värde, mn €)

Fastigheter	3 255,1	18,9	2 165,3	-4,2	979,7	9,6	698,2	8,3	877,0	25,8	293,5	-5,6	12,2	-0,0	8 281,0	9,6
Aktier	14 849,1	19,5	11 200,7	23,7	2 248,2	5,2	2 847,5	16,1	2 462,0	22,9	700,9	8,8	64,2	11,2	34 372,6	19,4
Finansmarknadsinstrument (inkl. masskuldebrev)	9 292,7	-13,7	9 058,3	-14,1	4 550,0	6,0	2 322,9	-0,4	2 582,0	-13,6	852,9	13,0	110,2	4,1	28 769,0	-9,5
Lån	1 021,4	9,8	1 239,3	8,8	90,5	11,9	237,7	-2,2	168,0	7,7	16,2	-19,0	7,3	-2,2	2 780,4	7,9
Sammanlagt	28 418,3	5,8	23 663,6	2,9	7 868,4	6,3	6 106,3	7,6	6 089,0	4,1	1 863,5	7,7	193,9	5,8	74 203,0	5,0

Placeringarnas fördelning %****

Fastigheter	11	1,3	9	-0,7	12	0,4	11	0,1	14	2,5	16	-2,2	6	-0,4	11	0,5
Aktier	52	6,0	47	8,0	29	-0,3	47	3,4	40	6,2	38	0,4	33	1,6	46	5,6
Finansmarknadsinstrument (inkl. masskuldebrev)	33	-7,4	38	-7,6	58	-0,1	38	-3,1	42	-8,7	46	2,1	57	-0,9	39	-6,2
Lån	4	0,1	5	0,3	1	0,1	4	-0,4	3	0,1	1	-0,3	4	-0,3	4	0,1
Sammanlagt	100		100		100		100		100		100		100		100	

Avkastningen på verkligt värde (%)

Sammanlagt	6,0	-3,4	5,7	-2,8	4,1	-2,7	4,0	-4,2	4,5	-3,2	7,3	-3,5	4,8	-5,0	5,4	-3,3
-------------------	------------	-------------	------------	-------------	------------	-------------	------------	-------------	------------	-------------	------------	-------------	------------	-------------	------------	-------------

Räkenskapsperiodens resultat (mn €)*****

Försäkringsrörelse	34,0	-32,1	9,0	19,9	-38,2	22,7	3,8	-13,1	37,0		11,0	-0,4	2,1	75,0	58,7
Placeringsverksamhet	434,6	1 124,2	321,6	807,6	-50,1	134,2	-34,8	163,2	8,0		51,7	90,8	0,9	-89,8	731,9
Omkostnadsrörelse	26,6	28,5	14,0	22,9	10,1	11,7	6,6	-1,9	1,5		1,9	2,0	0,1	-50,0	60,8
Sammanlagt	495,2	1 120,7	344,6	850,3	-78,2	168,6	-24,4	148,3	46,5		64,5	92,5	3,2	-68,3	851,4

% av ArPL-premieinkomsten	16,4	39,2	13,4	34,4	-7,0	16,1	-2,8	18,8	7,4		25,0	38,9	15,2	52,5	10,0
% av ansvarsskulden	1,9	4,7	1,5	4,1	-1,1	2,5	-0,4	2,8	0,8		3,9	6,4	1,9	6,4	1,2

Avkastning av placeringsverksamheten enligt verkligt värde	1 632,1	-29,9	1 325,0	-26,5	303,1	-37,5	237,5	-45,4	265,0	-37,8	129,7	-22,9	8,6	-47,9	3 901,1	-31,1
Avkastningskrav på ansvarsskulden	-1 197,5	-0,7	-1 003,4	0,8	-353,3	0,7	-272,4	0,4	-256,0	-1,9	-78,0	0,6	-7,7	0,0	-3 168,3	-0,0
Sammanlagt	434,6	-61,3	321,6	-60,2	-50,1	-137,3	-34,8	-121,3	8,0	-95,1	51,7	-43,1	0,9	-89,8	731,9	-70,6

Överföring till kundåterbäring*

% av ArPL-lönesumman	0,6	0,0	0,6	-0,1	0,4	0,0	0,4	0,2	0,6	-0,1	0,5	0,0	0,7	-0,7	0,6	-0,0
% av ArPL-försäkringsavgiften	3,1	0,3	2,9	-0,4	1,8	0,0	1,8	0,8	2,9	-0,3	2,3	-0,2	6,4	4,3	2,5	-0,1

* I Veritas Pensionsförsäkrings och Pensions-Alandias överföringar till kundåterbäringar ingår till skillnad från de övriga även överföring från försäkringsrörelsen (VA2).

Verksamhetskaptal och solvens i övrigt (mn €)

Eget kapital	79,0	4,7	90,5	5,1	49,2	5,7	30,1	5,7	38,5	10,0	19,5	-11,9	0,7	6,7	307,6	4,5
Akkumulerade bokslutsdispositioner	0,1	-58,6	10,2	-30,9	0,0		0,1	-25,1	0,0		2,5	1,9	0,1	-30,6	13,0	-23,9
Värderingsdifferenser	3 721,3	3,3	2 100,2	-3,6	779,2	-5,0	590,1	-0,3	469,9	0,8	257,3	-16,6	23,0	-3,5	7 940,8	-0,6
Ofördelat tilläggsförsäkringsansvar	3 258,6	8,3	3 937,1	9,7	590,1	-3,4	539,9	-7,4	973,8	-0,0	198,3	96,7	27,5	7,5	9 525,4	7,1
Övriga	-26,3	18,7	-69,2	77,5	-12,4	72,6	-4,0	309,6	-11,0	-47,6	-1,0	-42,4	-0,0	-50,0	-123,9	34,5
Verksamhetskaptal	7 032,7	5,5	6 068,8	4,1	1 406,1	-4,4	1 156,3	-3,8	1 471,2	1,2	476,5	10,3	51,3	2,3	17 662,8	3,3
Verksamhetskaptal / ansvarsskuld vid solvensberäkningen %	31,5	-0,6	32,5	-1,2	21,3	-3,0	22,7	-3,0	31,2	-1,1	32,6	0,3	35,7	-2,1	29,9	-1,3
Verksamhetskaptal / solvensgräns	1,9	-0,2	2,0	-0,4	1,8	-0,4	1,7	0,0	2,0	-0,8	2,2	-0,2	2,7	-0,4	1,9	-0,3
Utgämningsansvar	938,3	3,1	917,9	0,9	295,0	-11,5	260,1	1,3	656,5	-0,7	123,5	9,1	14,6	11,9	3 205,9	0,3
Fördelat tilläggsförsäkringsansvar	92,0	17,9	74,0	-8,6	19,6	8,9	15,3	105,5	18,5	-19,4	6,0	-1,5	0,3	-19,2	225,8	5,5

Personal (antal)	646	-3,7	525	0,0	383	3,8	247	0,8	368	-6,6	125	0,8	20	5,3	2 314	-1,4
-------------------------	------------	-------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	-------------	------------	------------	-----------	------------	--------------	-------------

*** Pensions-Tapiolas siffra är en kalkylmässig arbetskraftsiffra som bolaget angett

**** Förändringarna avser procentenheter

***** Vid räkenskapsårets resultat anges siffrorna från 2006 i förändringskolumnen för jämförelse

NIO TERMER

Aktieavkastningsbundet tilläggsförsäkringsansvar

Det aktieavkastningsbundna tilläggsförsäkringsansvaret infördes i början av år 2007 och det bestäms enligt utfallet av den genomsnittliga aktieavkastning som arbetspensionsanstalterna inom den privata sektorn fått efter det så att positiv avkastning ökar ansvaret medan negativ avkastning minskar det. Förändringen av det aktieavkastningsbundna tilläggsförsäkringsansvaret beräknas genom att multiplicera pensionsansvaret med produkten av vägningskoefficient och aktieavkastning. Det aktieavkastningsbundna tilläggsförsäkringsansvaret får variera mellan -5 och 10 procent av pensionsansvaret. Underskott täcks från verksamhetskapitalet och överskott avsätts till ålderspensionsansvaret.

Ansvarsskuld som ska täckas

Den ansvarsskuld som ska täckas är ansvarsskulden enligt bokslutet utökad med skulderna till ansvarsfördelningen och försäkringstagarna efter avdrag för premieansvaret för pensionsförsäkringen för företagare.

Försäkringsteknisk ansvarsskuld

Den försäkringstekniska ansvarsskulden är en uppskattning av bolagets framtida pensionsutgifter till den del de har fonderats. Den antecknas i bokslutet.

Kundåterbäring

En återbäring som delas ut till APL-försäkringstagarna och som beaktas som sänkta försäkringsavgifter. Kundåterbäringen delas ut från det fördelade tilläggsförsäkringsansvaret.

Omkostnadsdel

En del av försäkringsavgiften som är avsedd för att täcka bolagets rörelsekostnader.

Solvensgräns

Solvensgränsen är en storhet som beräknas utifrån strukturen hos bolagets placeringsbestånd och ansvarsskuldens belopp. Inom ett år bör det inte kunna ske större växlingar i placeringarnas värde än solvensgränsen.

Utgjämningsansvar

Utgjämningsansvaret uppkommer av försäkringsrörelsens resultat och utgör en buffert för de år då det beviljas mer nya pensioner än under genomsnittliga år.

Verksamhetskapital

Med verksamhetskapital avses skillnaden mellan bolagets tillgångar och ansvar enligt gängse värde. Verksamhetskapitalet är avsett för att utjämna placeringsverksamhetens risker.

Värderingsdifferens

Skillnaden mellan tillgångarnas gängse värde och bokförda värde.

Foto: Karoliina Paatos

Ansiktena bakom siffrorna

Artiklarna och tabellerna i bokslutsbilagan har producerats av ansvarsfördelningschef Barbara D'Ambrogio-Ola (uppe t.v.) och specialsakkunnig Seija Lehtonen på Pensionsskyddscentralen, beräkningschef Mika Tapanainen (t.v.) på Ilmarinen och utvecklingschef Reijo Vanne på TELA.

Sätts rehabiliteringen igång för sent?

1. Inom arbetspensionsrehabiliteringen fokuserar man redan mera på dem som fortfarande är med i arbetslivet än dem som redan är invalidpensionerade.
2. Trots det känner nästan två tredjedelar av dem som deltar i arbetspensionsrehabilitering att rehabiliteringen har börjat för sent.
3. Förutsätter kriteriet för att få rehabilitering, alltså konstaterad risk för arbetsoförmåga, att arbetsförmågan redan har hunnit minska onödigt mycket?

★ Arbetspensionsrehabiliteringen reformerades år 2004. Ett av de viktigaste målen för reformen var att sätta in rehabiliteringsåtgärder tidigare och på det sättet skapa bättre förutsättningar för att göra rehabiliteringen effektiv. Resultaten av forskningsprojektet om arbetspensionsrehabiliteringens effekt (Työeläkekuntoutuksen toimivuus) visar ändå att alltför sena insatser fortfarande är ett problem inom den yrkesinriktade rehabiliteringen.

Rehabilitering i anslutning till arbetslivet

★ Ännu i mitten av 1990-talet fick mer än 40 procent av dem som inledde arbetspensionsrehabilitering invalidpension, vanligtvis rehabiliteringsstöd för viss tid. I mitten av 2000-talet hade andelen invalidpensionerade rehabiliteringsklienter minskat till mindre än 30 procent. Det här tyder på att rehabiliteringsinsatser har satts in tidigare: det finns färre rehabiliteringsklienter som redan har så nedsatt arbetsförmåga att de har rätt att få invalidpension.

Den kanske största utmaningen med tanke på den yrkesinriktade rehabiliteringen är de som lider av sjukdomsgruppen mentala störningar och som i de flesta fall fortfarande får arbetspensionsrehabilitering först efter att de har gått i pension. Nästan hälften av rehabiliteringsklienterna inom mentalvården fick invalidpension när rehabiliteringen inleddes, oftast i form av rehabiliteringsstöd för viss tid.

De som lider av mentala störningar är också en extra utmaning för arbetspensionsrehabiliteringen. Arbetspensionsrehabilitering används mindre i samband med mentala problem än vid andra sjukdomar. Rehabiliteringen börjar oftast först efter att en konkret risk för arbetsoförmåga redan har konstaterats. Dessutom är det svårare att ordna arbete för den här rehabiliteringsgruppen än för övriga klientgrupper. Under de senaste åren har utvecklingen dock gått i positiv riktning.

Främst lågutbildade anser att rehabiliteringen börjar för sent

★ Även om det utgående från rehabiliteringsklienternas pensionsbakgrund verkar som om rehabiliteringsåtgärder har börjat sättas in tidiga-

Raija Gould
Forskare
Pensionsskyddscentralen

re, ger dock klienternas berättelser en motsatt bild av situationen.

Klienterna ansåg själva att deras arbetsförmåga är dålig, och nästan två tredjedelar av dem ansåg att rehabiliteringen började för sent. De insamlade uppgifterna ur sjukhandlingar visar att rehabiliteringsklienterna hade varit sjuka i genomsnitt i drygt sju år, varav nästan tre år var sådana att de var förhindrade att arbeta.

Orsaken till att klienterna anser att rehabiliteringsåtgärder sätts in för sent sammanhänger med klienternas utbildningsbakgrund. De som har endast grundskoleutbildning anser klart oftare än de som har högre utbildning att rehabiliteringen har inletts för sent. Även om t.ex. klientens ålder, kön och sjukdomsgrupp beaktades samtidigt blev resultatet detsamma.

Kan det vara så att arbetsplatsen och företagshälsovården upptäcker och reagerar på nedsatt arbetsförmåga långsammare, när det är fråga om arbetsuppgifter som kräver lägre utbildning? Eller är det så att arbetstagaren måste vara speciellt aktiv, kunnig och skicklig, för att rehabiliteringsåtgärderna ska sättas in i tid. Det verkar i alla fall som om utbildningsnivån är en ojämlikhetsfaktor när det gäller att upptäcka och sätta in gång rehabilitering.

Målet är rätt tid

★ Ett villkor för att bevilja arbetspensionsrehabilitering är att det finns en risk för arbetsoförmåga. För att risken ska kunna konstateras förutsätter det i alla fall att arbetsförmågan har blivit nedsatt i rätt så hög grad. Det är också möjligt att villkoret om risk för arbetsoförmåga i sig påverkar uppfattningen att rätten till rehabilitering oftast har uppkommit för sent.

Det att rehabilitering inleddes för sent kan också bero på samarbetsproblem mellan olika aktörer. I synnerhet den yrkesinriktade rehabiliteringen inom mentalvården har haft problem med att rehabiliteringsbehovet har hamnat i skymundan på grund av uppehåll i samarbetet mellan olika hälsovårdsinstanser och då servicekedjorna bryts. När målet att klara sig i yrket betonas och samarbetet mellan arbetsplatserna, hälsovården, rehabiliteringen och socialförsäkringen ökar, skapas förutsättningar för att inleda rehabilitering i rätt tid.

Rehabilitering i rätt tid är en balansgång mellan för sent och för tidigt. Å ena sidan förutsätter rehabilitering i rätt tid att arbetsförmågan har minskat tillräckligt mycket, för att motivationen till rehabilitering ska vakna och för att det ska finnas kriterier för att bevilja rehabilitering. Å andra sidan förutsätter rehabilitering i rätt tid att det finns tillräckligt med arbetsförmåga kvar för att rehabiliteringen ska lyckas och invalidpension inte längre ska vara det enda alternativet.

Artikeln bygger på publikationerna: Gould R, Härkäpää K, Järviöskö A, Laisola-Nuotio A, Lehtikoinen T, Saarnio L. Miten ja minkälaiseen työeläkekuntoutukseen? (medel och metoder för arbetspensionsrehabilitering); Pensionsskyddscentralens debattinitiativ 2007:2; Gould R, Härkäpää K, Järviöskö A. Mielenterveysongelmat ja oikea-aikainen reagointi työeläkekuntoutuksen haasteina (Mentala problem och reaktion i rätt tid en utmaning för arbetspensionsrehabiliteringen). Kuntoutus 1/2008.

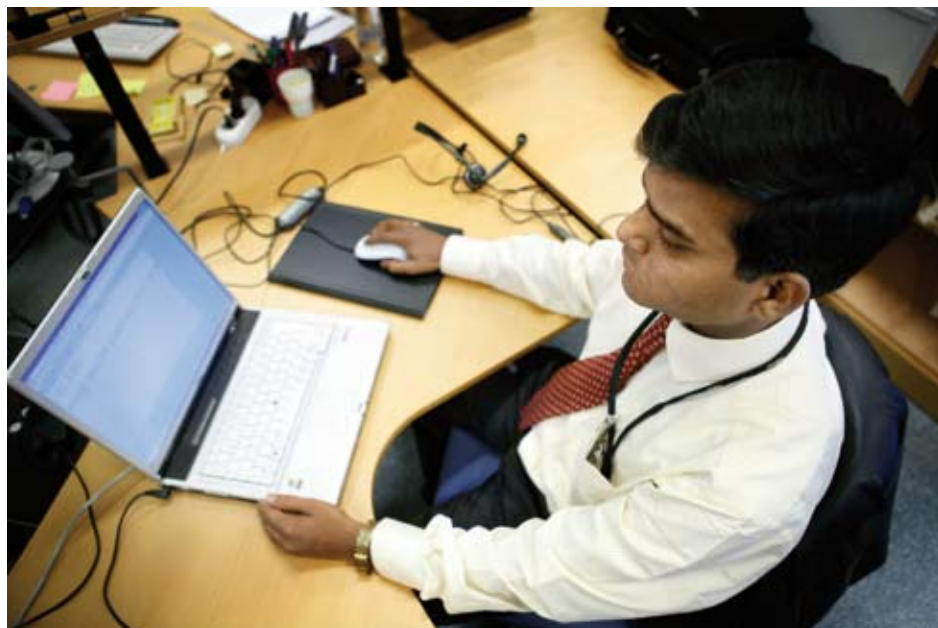

Arbetskraft rör sig inte bara från Finland till andra länder utan också därifrån hit. Den största mängden arbetskraft kommer från Estland. Men det är inte bara arbetskraften som rör på sig. Arbetet självt flyttar också från land till land.

Fujitsu är ett telekombolag med verksamhet i ca 70 länder. Fujitsu verkar enligt principen att arbetet flyttar till arbetarna. Fujitsus kunder i Finland kan bli betjänade t.ex. direkt från Indien.

Arbete och pension från Finland

De utlänningar som tar del i Knowledge Transfer, informationsöverföringsprojekt, är alla experter inom sitt eget område. Förutom från Indien deltar också anställda från exempelvis Estland, Ryssland och Sydafrika i liknande projekt. Ovan: Ganesh Papat vid sitt bord. T.v. Rahul Charlewar och Kirsi Hakkarainen tar en paus.

Rahul Charlewar, Ganesh Papat och Kalyan Chakravarti är indier och SAP-konsulter för Fujitsu. De är utsända till Finland på ett kort uppdrag, deras tredje här, för att lära sig mera om Fujitsus finländska kunders behov.

Dagarna i Sockenbacka tillbringas i ett land-skapskontor, inom syn-och hörhåll för en grupp finländska kolleger.

Informationen flyter, språket byter

På Fujitsu talar man om informationsöverföringsprojekt. Den finländska personalen och de utländska besökarna jobbar tillsammans inom projektet en tid. När besökarna återvänt hem får de sedan betjäna Fujitsus kunder i Finland.

– Metoden går ut på att flytta en del av servicearbetet till länder med lägre kostnadsnivå. Vi arbetar så att kundgränssnittet och den kundanpassade specialkunskapen hålls kvar i Finland, men servicen och den småskaliga utvecklingen flyttas till Indien, till den del det är möjligt, säger projektchef **Isabella Goldberg** från Fujitsu.

Charlewar, Papat och Chakravarti arbetar par om par med de finländska konsulterna. De bekantar sig med kundernas behov och processer, och skriver bl.a. all nödvändig dokumentation på engelska. Medan de är här fördjupar de sig i servicearbetet, som de sedan fortsätter med i Indien.

Det har varit lätt att arbeta

Samarbetet fungerar bra, och de positiva erfarenheterna är ömsesidiga.

– Det är lätt att arbeta med finländare. De delar fritt med sig av sitt kunnande, beskriver Chakravarti och Papat. Fujitsu har noggrant beskrivna verksamhetsmodeller som följs när arbetena i fråga utförs.

Männen är anställda av Fujitsu India också under vistelsen i Finland, och de får sin lön från hemlandet.

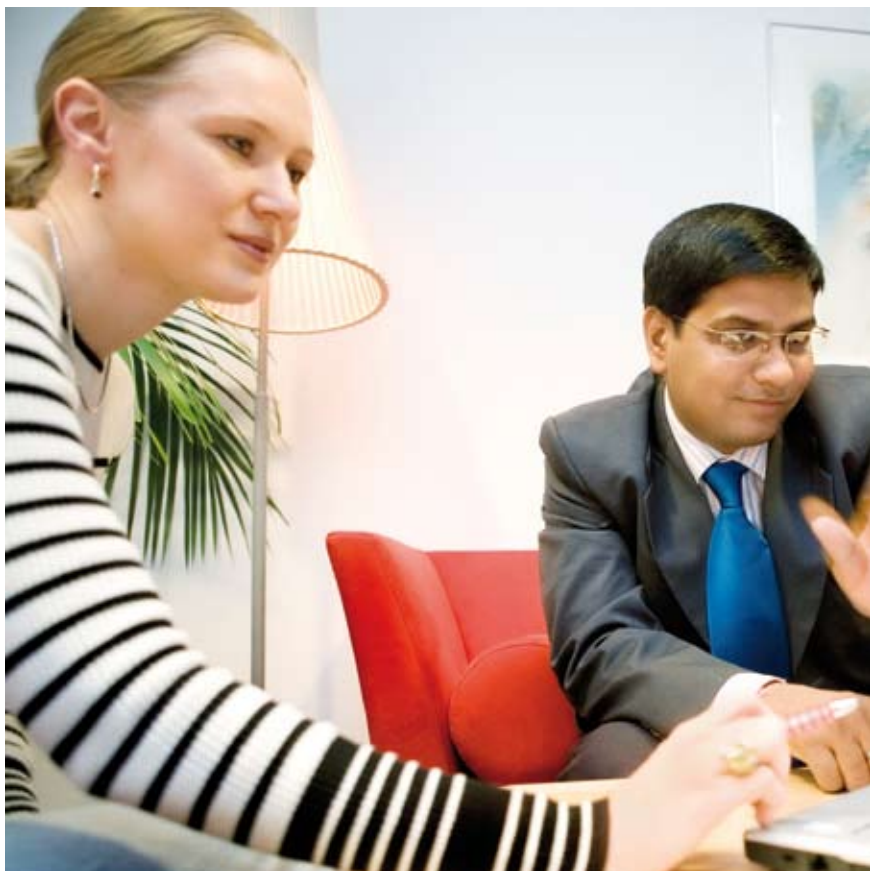
Ganesh Papat berättar att även i Indien betalar arbetstagaren en del av pensionsförsäkringsavgiften från sin egen lön. Den intjänade ålderspensionen betalas ut vid 58 års ålder.

Möjligt att få befrielse från ArPL

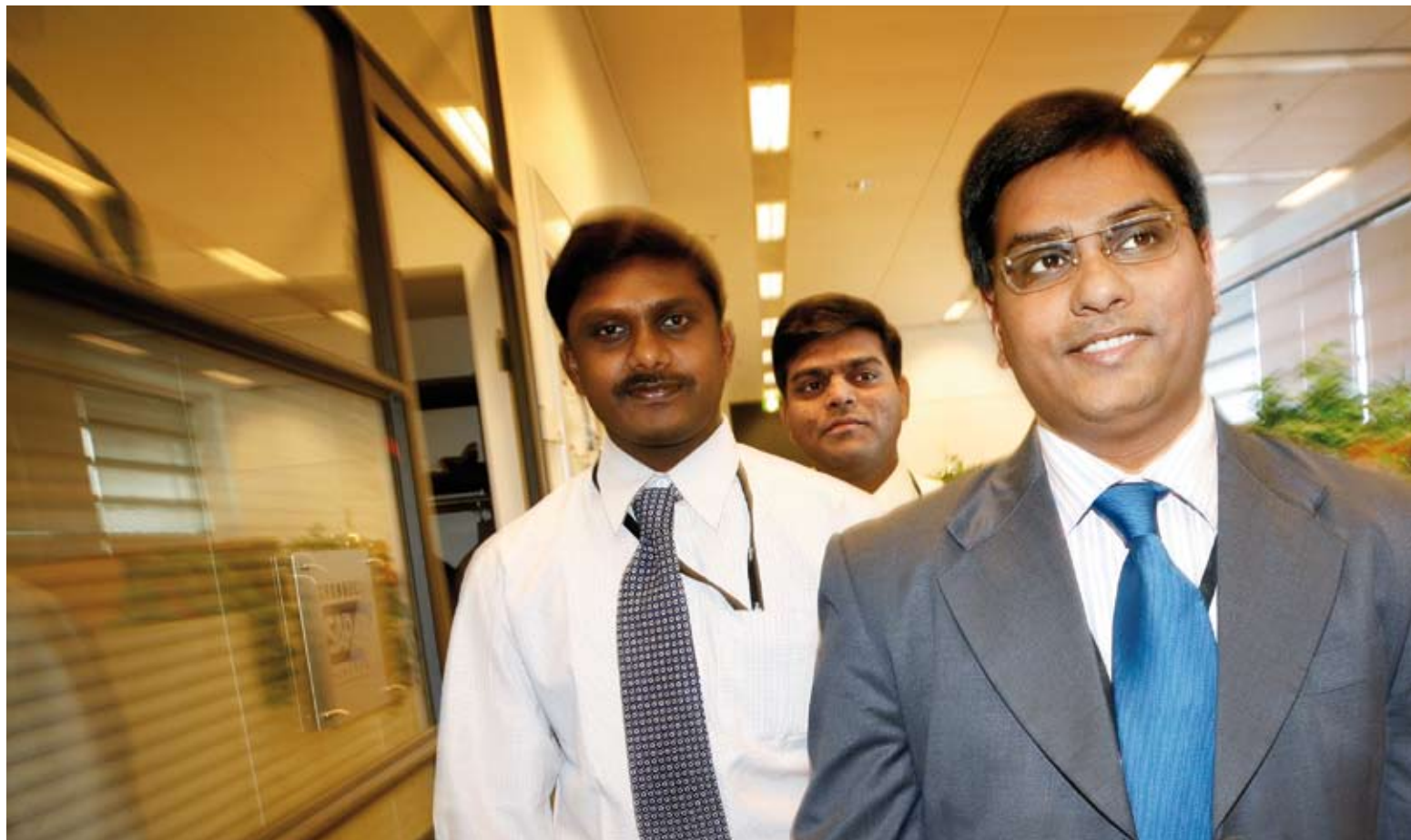
I Finland ser man till att personer som kommer hit från utlandet för att arbeta har sitt pensionskydd i skick. Huvudregeln är att alla måste ha en ArPL-försäkring, oavsett om arbetstagaren är finländsk eller utländsk.

En arbetstagare som sänts ut från ett EU- eller EES-land eller annat land med vilket Finland har en överenskommelse om social trygghet kan fortsättningsvis omfattas av den sociala tryggheten i det sändande landet, om han eller hon kan uppvisa ett s.k. intyg om lämplig lagstiftning. Personer som anländer från övriga länder kan bli befriade från ArPL-försäkring genom att ansöka om befrielse. Intyget söks från Pen-

Det finns nästan inga skillnader i arbetsmetoder mellan Fujitsu i Finland och i Indien. T.ex. försöker man i båda länderna se till att arbetsdagen inte drar ut över den normala arbetstiden. Charlewar, Papat och Chakravarti uppskattar sina finländska kolleger. Samarbetet fungerar utan problem, och relationerna är okomplicerade och varma. Krista Nylund diskuterar med Charlewar och Papat.

Vid det tredje besöket i Finland är allting redan bekant. Första gången visade sig maten vara ett problem, eftersom männen är vegetarianer. – Vi har ätit traditionell finländsk mat som också passar vegetarianer. Det var riktigt gott, men väldigt annorlunda mot vad vi är vana vid i Indien. Längtan efter hemlagad mat har underlättats av upptäckten av ”lokala” matbutiker i Helsingfors.

Det samlas inte så mycket saker på skrivbordet när arbetskommenderingen är kort. Fotona på familjen finns på datorn. Kontakten med frun sköts via e-post.

sionsskyddscentralen och beviljas för högst två år i sänder.

– Befrielse kan beviljas om arbetsgivaren har ordnat med tillräcklig social trygghet i en annan stat för den utsända arbetstagaren under hela perioden i Finland. I utvärderingen granskar vi särskilt om arbetstagaren har tillräckligt ålders-, invalid- och familjepensionsskydd och om pensionens värde är tryggt t.ex. med hjälp av index. Dessutom måste den utsändande arbetsgivaren vara utlänning. Det mottagande företaget i Finland får alltså inte ha arbetsgivarställning, säger juristen **Minka Hauta-aho** från Pensionsskyddscentralen.

– Om utlandskommenderingen är kort, mera som en arbetsresa, är det lättare att bevilja befrielse, eftersom den intjänade pensionen från Finland inte har någon konkret betydelse för personens pensionsskydd i sådana fall, tillägger pensionsexpert **Harri Grönlund** från Pensionsskyddscentralens juridiska avdelning.

250 ansökningar om befrielse medan ArPL varit i kraft

Under den ett och ett halvt år långa tid som ArPL har varit i kraft har Pensionsskyddscentralen tagit emot 250 ansökningar om befriel-

se, största delen av dessa från Ryssland. Harri Grönlund säger att man hittills beviljat fler ansökningar än man avslagit. De som fått befrielse har alltså sitt pensionsskydd tryggt i hemlandet, också enligt finländsk standard.

Befrielse beviljas inte om pensionsskyddet i det andra landet inte kan anses vara rimligt.

– Det finns till exempel länder där pension tjänas in på bara en bråkdel av den lön som utbetalas under kommenderingstiden. Då går det inte att bevilja befrielse, eftersom den intjänade pensionen blir så liten i jämförelse med lönen, förklarar Grönlund.

– Man måste ändå komma ihåg att vi alltid utvärderar pensionsskyddet för den enskilda individen när vi fattar vårt beslut. Vi tar inte ställning till vilken nivå pensionsskyddet vanligtvis ligger på i det landet.

Fram till slutet av 2006 baserade sig befrielse på tillämpningspraxis, alltså inte på lagen. Enligt praxisen behövde en person som tillfälligt arbetat i Finland inte försäkras enligt APL ifall arbetstagaren och arbetsgivaren var medborgare i samma främmande stat och arbetet pågick i högst två år i sänder.

*Text: Sannamari Ollikkala
Foto: Karoliina Paatos*

Apptid: Svenska | Land: Sverige

NORDISK SOCIALFÖRSÄKRINGSPORTAL

Startsida Familjeförmåner Skadans Arbetslöshet Pension

Välkommen till Sverige

Här kan du läsa om den svenska socialförsäkringen, om familjeförmåner, sjukförmåner, pensioner och arbetslöshetsersättning.

Familjeförmåner
Föräldrapenning, förskolepeng, barnbidrag och andra familjeförmåner. Här hittar du information om hur du kan få dessa förmåner.

Sjukförmåner
Sjuklön, sjukersättning, sjukbidrag och andra sjukförmåner. Här hittar du information om hur du kan få dessa förmåner.

Försäkrad i Sverige

Socialförsäkringen i Sverige är uppbyggd utifrån att du har och har varit bosatt i Sverige.

Om du bor i Sverige längre tid än ett år är du i regel försäkrad för försäkringskassans förmåner.

Om du arbetar i Sverige är du i regel försäkrad för arbetslöshetsförmåner. Det gäller dig som är anställd, uppdragsperson eller egen företagare.

Läs mer om socialförsäkringen i Sverige

FAQ

Har jag rätt till familjeförmåner om jag inte är bosatt i Sverige?
Hur mycket pengar kan jag få i familjeförmåner?
Hur mycket pengar kan jag få i sjukförmåner?
Hur mycket pengar kan jag få i arbetslöshetsersättning?
Hur mycket pengar kan jag få i pension?

Ladda ner broschyren

Vad händer när du flyttar mellan de nordiska länderna? Socialförsäkring och sociala förmåner

© Norden | Om portalen

Hemmet i Finland, jobbet kanske i Norge?

Nu får de som rör sig över landsgränserna i Norden information om socialförsäkringen genom en egen portal. En nordisk socialförsäkringsportal öppnades i början av juni i samband med ett ministerrådsmöte i Visby.

I dag är det mycket lättare att börja jobba eller studera var som helst i världen än för tjugo år sedan. Ändå lockar grannländerna fortfarande. Det går en livlig trafik mellan de nordiska länderna. Folk vill jobba, studera eller tillbringa sina pensionsdagar i något annat nordiskt land. Det finns också många som pendlar till jobbet över en riksgrens, till och med dagligen.

De flesta litar på den sociala tryggheten i Norden, var de än befinner sig. Ibland är det dock inte solklart vilket lands socialförsäkring man omfattas av. Inom Norden gäller såväl EU-reglerna, enligt vilka den sociala tryggheten är knuten till deltagandet i arbetslivet, som den nordiska konventionen om social trygghet och bestämmelserna om bosättningsbaserad trygghet.

För dem som planerar att flytta eller börja jobba i ett annat nordiskt land är det viktigt att redan i förväg veta t.ex. från vilket land de kommer att få familjeförmåner eller enligt vilket lands regler pensionen tillväxer. För att det ska vara lätt att hitta svar på dessa frågor, har Nordiska ministerrådet finansierat uppbyggnaden av en socialförsäkringsportal. Portalen är en del av ministerrådets arbete för att röja gränshinder inom Norden.

För portalens innehåll ansvarar socialförsäkringsmyndigheterna i de olika nordiska länderna, som också upprätthåller

portalen. Finländska medverkande är Folkpensionsanstalten och Pensionsskyddscentralen.

Portalen innehåller information om familjeförmåner, sjukförsäkring, pensioner och arbetslöshetsförmåner i de olika nordiska länderna. I portalen finns också korta presentationer av socialförsäkringssystemen och de viktigaste förmånerna i Danmark, Finland, Färöarna, Grönland, Island, Norge och Sverige.

Portalen riktar sig i synnerhet till arbetstagare, företagare, pensionärer, studerande och arbetslösa. Den kan också vara till nytta för arbetsgivare och dem som arbetar med socialförsäkringsfrågor. De som behöver detaljerad information får råd om vilket lands myndighet de ska vända sig till.

Portalen ger information på åtta språk. Samma innehåll finns på danska, finska, färöiska, grönländska, isländska, norska, svenska och engelska.

Portalen finns på webbadressen www.nordsoc.fi.

Text: Pia Hansson

Illustration: Katri Saarteinen

Företag i två länder
Meri Ravantti
pendlar över
havet

Det var en ganska stor förändring! Utropet beskriver väl Meri Ravanttis beslut att byta yrke och bransch. Efter två decennier inom it-branschen köpte hon en textil- och tryckfabrik i Tallinn med försäljningskontor i Helsingfors.

– Tidigare sålde jag programvara i ett amerikanskt företag. Nu ser jag vad jag framställer och säljer. Det känns riktigt bra. Det är intressant att lära sig något helt nytt, säger Meri Ravantti, 47 år och nybliven vd.

Meri Ravantti arbetade ett tjugotal år hos olika arbetsgivare inom it-branschen. Då sålde hon datorer och program. Innan hon köpte ett eget företag arbetade hon på ett amerikanskt börsbolag.

– Det var nog dags att lämna kvartalsekonomin med sina rapporter efter en så lång karriär. Nu är det mindre stress och arbetslivet känns mer konkret än som anställd på det amerikanska bolaget. Nu gör jag allt för egen räkning tillsammans med mina medarbetare, förklarar Meri.

Fabrik i Tallinn, försäljning i Helsingfors

Tavatex Reklaam Oü finns i stadsdelen Sikupilli i Tallinn. Fabriksytan är tusen kvadratmeter. Det räcker för stora tryck- och utskriftsmaskiner. Fabriken sysselsätter 16 personer: sömmerskor, tryckare, formgivare, mekaniker, marknadsförare och säljare.

Meris andra företag, Tavako Oy, är i Helsingfors. Det är ett försäljningskontor med några anställda. Meri är själv bosatt i Helsingfors och på Tavakos lönelista.

I Tallinn arbetar Meri ca två veckor i sänder. Hon tycker att det är bra att synas på fabriken, eftersom det skapar förtroende att chefen syns till.

– Jag köpte affärsverksamheten av min morbror och hans fru, Arto och Maija-Riitta Hyöky. De grundade produktionsanstalten i Tallinn redan 1992. En stor del av den personal de anställde är kvar på företaget. Det verkar vara så att mina medarbetare trivs bra och har också tagit emot mig på ett mycket förståelsefullt sätt. Jag är ny i branschen och det har jag inte velat sticka under stol med. Människorna ger mig gärna råd om vad som är brukligt, berättar Meri Ravantti.

Tavatex Reklaam tillverkar tryckta logotypflaggor, reklambanderoller, flaggspel, vimplar, affischer, företags- och reklamtextilier och t-tröjor. Produkterna säljs med Tallinn och Helsingfors som bas. Utöver Estland och Finland har de köpare i Sverige och resten av Baltikum. Säljsatsningar görs också i andra länder.

– Som ny aktör prioriterar jag nu att sätta mig in i branschen och affärsverksamheten. Efter det är det dags att utvidga försäljningen och produktionen.

Verkställande direktören är nöjd med sina medarbetare. Sömmerskorna är estländska ryssar och talar ryska. Bland den övriga personalen finns också ester. En del av dem talar finska. Meri har börjat studera estniska.

Nödvändigt att flytta verksamheten

Arto Hyöky, som arbetat nästan 50 år inom produktion och marknadsföring och som företagare, och hans hustru Mai-

ja-Riitta ägnar sig nu åt sina fritidsintressen. Det var en bra och angenäm lösning att sälja företagsverksamheten till en släkting, dvs. Meri.

Arto och Maija-Riitta grundade produktionsenheten Tavatex Oü i Tallinn på andra sidan Finska viken redan 1992.

– Vi ansåg att våra verksamhetsförutsättningar i Finland var obefintliga. Kostnadstrycket blev för stort för en småföretagare.

Estland var ett bekant land för dem från förut efter flera års erfarenhet av handel med Sovjetunionen. De hade också goda vänner i landet, som hjälpte dem att starta det nya företaget.

– Tanken var att låta tillverka varorna i Estland och importera dem till Finland. Det lyckades dock inte, eftersom kvaliteten och leveranserna var för osäkra och företagskulturen verkade opålitlig. Vi hittade ingen bra chef, utan ledde själva det estniska företaget från Finland.

Arto Hyöky berättar att estniska arbetsgivare ännu i början av 1990-talet lovade sina anställda guld och gröna skogar, "om det finns pengar". Om det inte fanns pengar, var marschordningen den att chefen först skaffade sig en BMW eller MB och de anställdas löner betalades sist.

– Vi var populära som arbetsgivare, eftersom vi betalade den avtalade lönen på lönedagen. Vi har alltid utgått från att företagets ekonomi kommer först, innan vi ser till vår egen.

Starta företag på två timmar

Den finsk-estniska handelskammaren har fungerat i Estland i mer än ti år. Tidigare var organisationen känd under förkortningen ESLY, men nu har namnet ändrats och förkortas FECC. Enligt ordförande Pasi Harttunen grundades handelskammaren i tiderna för att göra det lättare att få olika tillstånd och för att ge möjlighet att utbyta information och erfarenheter.

– Så sent som i mitten av 1990-talet var det mycket svårt att få arbets- och uppehållstillstånd. Invandringspolitiken var rigid. Numera har tillståndspraxisen ändrats och byråkratin sätter inga hinder i vägen. Miljön har blivit gynnsam för affärsverksamhet i synnerhet tack vare EU.

Enligt Pasi Harttunen går det att grunda ett företag i Estland på två timmar, på elektronisk väg. Valet av styrelse måste dock styrkas av en notarie och det tar litet längre tid.

– Notarien och stämpeln är fortfarande viktiga. T.ex. aktiebolagslagen är strikt och styrelsemedlemmarna ansvarar med sina egna tillgångar för sina beslut.

Pasi Harttunen säger att det lönar sig att göra sig förtrogen med den estniska företagskulturen.

– Det visar att man högaktar omvärlden, och samtidigt undviker man många förargliga missförstånd. Fast avståndet mellan Finland och Estland är bara 80 kilometer, är det mycket som hinner ändras på den vägen. Därför ska man inte ta någonting för givet, betonar ordföranden för handelskammaren.

Text och foto: Pirkko Jyväkorpi

Gynnsamt företagsklimat i Estland

► Största delen av de finländska företagen i Estland började där i början av 1990-talet. Nu finns det fler än 3 900 finländska företag där. Numera sker etableringen ofta genom företagsköp, det är få som börjar från noll. Estland blev EU-medlem år 2004.

– Estland har ett positivt företagsklimat, sammanfattar den estniske advokaten Kalle Pedak.

Estlands ekonomi har gått uppåt sedan 1992. Efter det har BNP-ökningen varit 4–11 procent om året. Toppåret var 2006 med 11,2 procent, medan ökningen i fjol var drygt sju procent.

Kalle Pedak, som arbetar på advokatbyrån Hedman Partners, har bland annat sammanställt en översikt av lagstiftningen om att starta företagsverksamhet i EU-Estland. Han ansvarar för byråns verksamhet i Baltikum. Han ser flera orsaker till att finländska företag kommer till Estland.

– En ny marknad, internationaliseringen och den låga prisnivån i landet är attraktiva. Närheten till grannländerna Lettland, Litauen, Ukraina och Vitryssland är också en bra sak.

Billigare än Finland – än så länge

Jämfört med Finland är Estland än så länge ett billigare land. I år är t.ex. minimilönen 4 350 kronor, dvs. knappt 300 euro. Skillnaden minskar dock. EU-medlemskapet har medfört nya dimensioner. Det är möjligt att få EU-finansiering också i Estland, det är ju fråga om en gemensam

marknad utan handelsbegränsningar.

Kalle Pedak anser att beskattningen spelar en roll, men den är inte avgörande. Estland har platt skatt, i år betalar alla 21 % skatt på sina inkomster. En estnisk specialitet i fråga om samfundsbeskattningen är att själva vinsten inte beskattas, utan endast vinstutdelningen. Om ingen vinst delas ut, är samfundsskatten noll. Estland har också en utvecklad infrastruktur. På vissa områden, såsom användningen av internet och elektronisk kommunikation, står Estland bland de främsta i hela världen.

Arbetsgivarens obligatoriska avgifter utgör 33 procent i form av socialskatt. Av den går 20 procentenheter till pensioner och 13 procentenheter till sjukförsäkring och hälsovård.

I Estland betalar arbetsgivaren en arbetslöshetsförsäkringsavgift på 0,3 procent och arbetstagaren dessutom 0,6 procent. Andra obligatoriska försäkringar finns det inte för arbetsgivare.

För folkpensionen svarar staten. Arbetstagarna betalar två procent till en tilläggs pensionsförsäkring, till vilken staten bidrar med fyra procent.

Pirkko Jyväkorpi

Janne Vaarja har arbetat drygt fem år som försäljningschef på Tavatex Reklaam. Hon är utbildad sociolog och talar estniska, finska, svenska, ryska, engelska och tyska. Hon säger att livet i dagens Estland kräver en förmåga att snabbt anpassa sig och lära sig nytt.

FAKTA

Företagare i två länder

► I regel omfattas företagare av den sociala tryggheten i det land där de arbetar. Då betalar företagaren alla socialförsäkringsavgifter i detta land och får socialförsäkringsförmåner enligt landets lagstiftning.

Om företagare ska arbeta tillfälligt i ett annat EU- eller EES-land eller Schweiz, kan han eller hon ansöka om att fortfarande omfattas av den sociala tryggheten i Finland. Med intyg E 101, som utfärdas av Pensionsskyddscentralen, kan företagaren vara kvar i den finländska försäk-

ringen i högst fem års tid. En förutsättning är att företagaren eller företaget fortfarande har en hemort i Finland. Dessutom förutsätts att företagare som omfattas av lagen om pension för företagare (FöPL) har bedrivit företagsverksamhet i Finland i minst fyra månader före utresan. FöPL-försäkringen ska vara i kraft under hela den tid som arbetet i utlandet fortgår.

Bosättningslandet spelar en roll för var företagaren blir försäkrad. Företagare som bedriver verksamhet i flera EU- eller EES-länder el-

ler Schweiz omfattas i allmänhet av den sociala tryggheten i sitt bosättningsland. Det förutsätts att företagaren också arbetar i det land där han eller hon bor.

Om företagaren inte alls bedriver företagsverksamhet i bosättningslandet, omfattas han eller hon av socialförsäkringslagstiftningen i det land där han eller hon i huvudsak bedriver verksamhet.

Taina Hedman

Matti Hannikainen har före undersökningen av arbetspensionens historia forskat i flera brytpunkter i vårt samhälle, såsom depressionen på 1930-talet (Foto: Anne Niemi)

Jussi Vauhkonen hann år 2002, då han samlade in traditionsmaterial för APL:s 40-årsjubileum, intervjuar flera numera avlidna personer som var med om att planera vårt arbetspensionssystem (Foto: Anne Niemi)

Kari Puro, kommittéordförande för arbetspensionssystemets 50-årsjubileum, har själv varit en aktiv påverkare för arbetspensionssystemet i fyra decennier (Foto: Karoliina Paatos)

Pol.dr Matti Hannikainen, specialiserad på ekonomisk och social historia, inledde undersökningen i november 2006. Pol.mag. Jussi Vauhkonen kom med i undersökningen nästan ett år senare. Han har för sin del redan tidigare sammanställt traditionsmaterial om ca 50 personers arbetspensionsskydd och gjort ett examensarbete om den politiska historien bakom arbetspensionsskyddets uppkomst inom den privata sektorn.

Planeringen av den sociala tryggheten en lång historia

Före slutet av 1950-talet hade man redan länge funderat över behovet av ett heltäckande socialtrygghetssystem och hur ett sådant kunde arrangeras.

– Redan i början 1900-talet utformade kommittéerna riktlinjer för ett rätt så modernt trygghetssystem för äldre i Finland, berättar Hannikainen.

Exempel söktes också utanför landets gränser, långt före EU-medlemskapet.

– Myndigheterna ville tillämpa Internationella arbetsorganisationen, ILO:s beslut i Finland redan från början av 1920-talet, upplyser Vauhkonen.

Hur kommer det sig då att kommittébetänkandena och övriga initiativ inte ledde till

Folk blev gamla förr också

Tanken på arbetspension har gammalt ursprung

Arbetspensionsskyddet som började med APL- och KAPL-lagarna fyller 50 år 2012. Två forskare har i all tysthet under två års tid undersökt den snart halvsekel gamla arbetspensionens historia.

praktiska resultat? I bakgrunden fanns givetvis många slags faktorer, såväl politiska som sociala och ekonomiska, som spelade en roll. Grundläggande konflikter mellan landsbygds- och stadsbefolkningen bromsade upp beslutsfattandet.

Forskarna tycker att professor Olli Kangas har sammanfattat problemet bra: ”det är svårt att införa ett industrilands reformer i ett agrarland”.

– Historieforskningens viktigaste uppgift är att ge ett svar på varför förändringarna genomfördes vid just en viss tidpunkt, varken före eller senare.

Ålderdom inget nutidsfenomen

– Vi har kanske också glömt att det alltid har varit och är nödvändigt att ta hand om äldre, arbetsoförmögna och dem som mist familjens försörjare, funderar Vauhkonen.

Den genomsnittliga förväntade livslängden, som ökar enormt, har förvänt synen också på dem som blickar bakåt.

– Om vår undersökning ens skulle visa att många levde till 70–80 års ålder för drygt hundra år sedan, trots att den genomsnittliga livslängden var bara 40 år på grund av den stora barndödligheten – då skulle vi vara nöjda, säger Hannikainen hoppfullt.

Det är få som vet att redan på 1800-talet ansåg en del samhällspåverkare att tidigt utträde ur arbetslivet var ett problem.

Arbetspensionen i ett historiskt perspektiv diskuterades i maj på ett forskningsseminarium i Helsingfors.

Kimmo Kontio

Jorden runt

PETER LINDSTRÖM,
INFORMATIKER,
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Läs mer om pensioner
i andra länder på
Pensionsskyddscentralens
webbplats www.etk.fi.

GREKLAND

Generalstrejk mot pensionsreform

★ Skolor, banker och turistanläggningar stängde sina dörrar och flygturer fick ställas in i mars när miljontals greker gick ut i strejk. I centrala Aten demonstrerade omkring 10 000 människor och polisen drabbade samman med ett gäng som tände eld på bilar.

Arbetsnedläggelsen var en protest mot regeringens beslut att ändra pensionssystemet. Enligt experter hotar systemet att kollapsa inom 15 år om det inte reformeras.

Pensionsreformen berör speciellt kvinnor. De grekiska kvinnorna har tidigare kunnat gå i pension tidigare än männen. Reformen höjer den allmänna pensionsåldern för kvinnor från 60 till 65 år. Samtidigt avskaffar Grekland flera yrkesbaserade pensionsåldrar.

Grekland slår också ihop en stor del av pensionsfonderna. Regeringen vill minska fondernas antal från 130 till 13.

Reformens målsättning är att minska pensionsutgifterna, som hotar stiga i och med att landets befolkning åldras. De över 65-åriga grekernas andel stiger med över 80 procent fram till år 2050. Utan reformer skulle pensionsutgifterna stiga från 12,6 procent till 25 procent av bruttonationalprodukten.

Den konservativa regeringen valdes om i september förra året. Ett av dess vallöften var att pensionerna inte skulle försämrats. Många greker anser att det löftet nu sviks med den aktuella reformen.

(Källor: Svd.se 19.3.2008; International Update: Recent Developments in Foreign Public and Private Pensions April 2008; HS 19.3.2008.)

IRLAND

Byggnadssektorn synas i sömmarna

★ Pensionsombudsmannen i Irland har vunnit ett rättsfall där en byggnadsfirma nekade ge information om sina arbetskontrakt.

Det är första gången som den irländska pensionsombudsmannen utnyttjar sin lagstadgade rätt att med tvång kräva pensionsinformation av bolagen. Enligt ombudsmannen **Paul Kenny** kommer fallet inte att bli det sista.

– Vi har också ett par andra fall på gång och de alla berör byggnadssektorn. Det verkar som att byggnadsbolagen slarvar med sin försäkringsskyldighet

De irländska byggnadsarbetarna har en egen lagstadgad pensionsfond. Pensionsombudsmannens byrå har observerat att flera bolag har svårigheter med att registrera sina anställdas arbetskontrakt och se till att pensionsavgifterna blir betalda.

Paul Kenny anser att det aktuella rättsfallet förstärker hans byrås möjligheter att övervaka byggnadssektorn. Dessutom sänder fallet en tydlig signal till alla arbetsgivare.

– Det är skamligt att vissa arbetsgivare försöker aktivt försämma sina anställdas pensioner. Min byrå kommer att se till att de inte lyckas.

(Källa: IPE 11.4.2008)

EU

Bättre arbetsvillkor för utstationerade arbetstagare

★ Arbetsvillkoren för utstationerade arbetstagare uppfyller inte alltid kraven i gällande EU-lagstiftning. Efter en omfattande utredning konstaterade kommissionen i april att det finns brister i tillsynen över arbetsgivare som sänder sina anställda för att arbeta i ett annat EU-land. Administrativt samarbete förkommer nästan inte alls, tillgången till information är dålig och det är svårt att kontrollera att reglerna följs.

EU-länderna bör snabbt vidta åtgärder för att förbättra situationen. Kommissionen har lagt fram en rekommendation med konkreta förslag till hur brister i tillämpningen och efterlevnaden av lagstiftningen ska åtgärdas.

Särskilt viktigt är att informationsutbytet förbättras. EU-länderna bör samarbeta såväl sinsemellan som med kommissionen. Också arbetsmiljöinspektioner och arbetsmarknadsparter har en viktig funktion i att förbättra de utstationerade arbetarnas situation.

I EU finns uppskattningsvis 1 miljon utstationerade arbetstagare. Dessa arbetstagare är anställda i en medlemsstat, men tillfälligt utsända av sin arbetsgivare för att utföra sitt arbete i ett annat EU-land.

(Källa: Europeiska kommissionens representation i Finland - Veckobulletin 11/4 2008)

Homosexuella par har rätt till efterlevandepension

★ Efterlevande i homosexuella parförhållanden har samma rätt till efterlevandepension som heterosexuella, konstaterade EG-domstolen i april.

En pensionskassa för teaterartister i Tyskland beslutade att neka en homosexuell man, **Tadao Maruko**, efterlevandepension efter att hans partner avlidit. När han stämde pensionskassan skickade den bayerska förvaltningsdomstolen ärendet till EG-domstolen för tolkning. EG-domstolen meddelade att nekandet av pensionen var diskriminering enligt ett direktiv om likabehandling i arbetslivet.

EG-domstolen konstaterar att pensionskassans vägran att betala efterlevandepension utgör en direkt diskriminering på grund av sexuell läggning. En efterlevande partner i ett homosexuellt par är i samma situation som en efterlevande make eller maka.

Marukos jurist **Helmut Graupner** tror att

domstolens beslut kommer att påverka de EU-länder, som inte tillåter de homosexuella lika rättigheter som de heterosexuella.

Nio EU-länder tillåter inte registrering av partnerskap mellan personer av samma kön.

(Källor: Eubserver.com 2.4.2008; Dagens juridik 4.4.2008; Paraplyprojektet.se 3.4.2008; Riksdag & Departement 11/2008)

FRANKRIKE

Sarkozys reformer fortsätter

★ Pensionsreformerna i Frankrike fortsätter att väcka debatt. Det som nu diskuteras är en höjning av åren med inbetalda pensionsavgifter. President **Nicolas Sarkozy** och regeringen vill öka tiden för de inbetalda pensionsavgifterna från 40 till 41 år, som krävs för full pension.

I reformen ingår även nya villkor för de fransmän som vill kombinera pension med förvärvsarbete. Pensionsavgifterna ska gradvis höjas, och anställda som tjänar minimilönen Smic ska även i fortsättningen kunna få 85 procent av Smic i pension om de har betalat in fulla avgifter enligt reglerna.

Reformen ställer dessutom krav på parterna att uppnå branschöverenskommelser och företagsavtal som avsevärt ökar antalet sysselsatta mellan 55 och 64 år. Om inga framgångar nås i avtalen före slutet av 2009 hotar regeringen att höja pensionsavgifterna ytterligare. Detaljerna i reformen har dock inte ännu utarbetats.

Pensionsreformen och köpkraften stod överst på de fackliga plakaten i demonstrationerna i Frankrike den 1 maj. Facken är särskilt missnöjda över höjningen av inbetalningsåren.

Frankrike tillhör de EU-länder som släpar efter i fråga om sysselsatta äldre. Frankrike har 38,1 procent sysselsättningsgrad för de äldre mot EU-genomsnittet på 45,4 procent år 2006. Motsvarande siffra för Sverige var då 69,6 procent och för Danmark 60,7 procent. (Källa: Svenskt Näringsliv 9.5.2008.)

SVERIGE

Pensionerna samlas i en ny myndighet

★ Den svenska regeringen har beslutat att samla administrationen av pensioner i en ny myndighet. Samtidigt avvecklas Premiepensionsmyndigheten (PPM) och de delar av Försäkringskassans verksamhet som rör pensioner.

Den nya myndigheten ska utöver ålderspension även hantera efterlevandepension, bostadstillägg till pensionärer och äldreförsörjningsstöd. Därmed blir det en myndighet som hanterar i princip alla pensionsärenden.

Den nuvarande uppdelningen på två myndigheter var motiverad vid det omfattande arbetet med att bygga upp administrationen av det nya pensionssystemet i Sverige. Nu ställs nya krav på samlad pensionsinformation till medborgarna.

– En särskild pensionsmyndighet ger förutsättningar för en tydligare och mer sammanhållen information gentemot pensionssparare och pensionärer, säger socialförsäkringsminister **Cristina Husmark Pehrsson** och kommun- och finansmarknadsminister **Mats Odell** i en gemensam kommentar.

Den nya pensionsmyndigheten ska börja sin verksamhet i januari 2010.

(Källor: Dagens Socialförsäkring 4/2008; Regeringen.se - pressmeddelande 29.4.2008.)

Pensionsåldern måste höjas

★ Försäkringskassan anser att pensionsåldern i Sveriges måste höjas. Landets pensionssystem kan inte garantera lika höga pensioner, i förhållande till arbetsinkomster, om inte pensionsåldern höjs.

Pensionerna har sedan 2002 stigit med 16 procent medan den genomsnittliga timlönen har stigit med 30 procent samma period. Därtill kommer regeringens jobbavdrag som införts 2007 och 2008. Dessa har gynnat arbetsinkomster, men inte pensioner.

Den ofördelaktiga utvecklingen för pensionärerna kan försämrats ytterligare om inte pensionsåldern höjs, tycker Försäkringskassan.

De flesta svenskar tar ut sin ålderspension vid 65 års ålder. Medelpensionsåldern i landet är 61,9 år.

(Källa: Riksdag & Departement 10/2008.)

NEDERLÄNDERNA

Arbetskarriären bestäms av förmögenhet och hälsa

★ Arbetskarriärens längd bestäms av i hög grad av den anställdas hälsa och ekonomiska situation, konstaterar forskarna Arie Kapteyn och Tatiana Adreyeva.

Om arbetstagarna i Nederländerna skulle ha bättre hälsa och jobba i bättre arbetsmiljö skulle de 60-64 årigas andel på arbetsmarknaden stiga med 5 procent. En förhöjning av pensionsåldern med två år skulle öka de äldres sysselsättning med 10 procent. Samma gäller också Sverige.

Forskarna rekommenderar på basis av sina resultat att regeringarna i respektive länder höjer pensionsåldern och utvecklar arbetsmiljön. Samtidigt anser Kapteyn och Adreyeva att man i indexering av pensioner borde ta bättre i beaktande den stigande medellivslängden.

Ekonomisterna Kapteyn ja Adreyeva jämförde i sin forskning olika faktorer som inverkar på pensioneringen i 12 EU-länder, Schweiz och USA.

(Källor: IPE 23.4.2008.)

STORBRITANNIEN

Frivilligt pensionssparande minskar

★ De stigande levnadskostnaderna hotar briternas frivilliga pensionssparande.

Enligt en rapport som utgavs i mars tänker två miljoner briter sluta, avbryta eller minska på sina frivilliga pensionsbetalningar nästa år.

De som mest tänker minska på sitt sparande är 25-34-åringarna. Kvinnorna minskar sparandet mera sannolikt än männen.

Inbetalningarna till frivilliga pensionsförsäkringar avbryts för 22 månader i medeltal. Cirka 13 procent av spararna avbryter sparandet för över fem år.

Viktigaste orsaker till pensionssparandets minskning är stigande kostnader för bostadslån, bil och skola.

(Källor: Daily Mail 24.3.2008; Daily Express 24.3.2008)

Olika strategier för att begränsa sjukfrånvaro i de nordiska länderna

Foto: Anne Niemi

Mikko Pellinen
Artikelförfattaren är
avdelningschef på
Pensionsskyddscentralens
statistikavdelning.

1. Olika drivkrafter inverkar på sjukfrånvaro och nya invalidpensioner.
2. Ersättningssystemets styrande effekt beror mycket på hur effektiva portvaktsfunktionerna är.
3. Rehabilitering på tidigt stadium och övrig rehabilitering lyckas bäst när samarbetet mellan invalid-och pensionsförsäkringen och andra rehabiliteringsparter fungerar.

En nordisk undersökning visar att sjukdomsrelaterad frånvaro från arbetet har varit märkbart högre i Sverige och Norge än i de övriga nordiska länderna under de senaste 15 åren. Sjukfrånvaron är två gånger högre än i Finland och upp till tre gånger högre än i Danmark och Island. Utvecklingen i Sverige och Norge har också varit mycket ojämnare än i de övriga nordiska länderna.

Oron för denna utvecklingstrend har gjort att man på svenskt initiativ har gjort en gemensam utredning med syfte att lokalisera goda metoder i de olika ländernas strategier för att förhindra sjukfrånvaro. Rapporten har t.ex. granskat Finlands positiva utveckling och sökt orsaker till denna.

Rätt sporre vid rätt tid är värd investeringen

★ Kan arbetsgivaren dra ekonomisk nytta av att en insjuknad arbetstagares arbete stöds med hjälp av arbetsarrangemang och rehabilitering?

Rapporten pekar flera gånger på betydelsen av den finländska företagshälsovården och det stöd den får av sjukförsäkringsadministrationen.

Företagshälsovårdsläkarens betydelse som den som styr vården och rehabiliteringen har också konstaterats vara stor. Verksamhetsmodellen understryker lönsamheten i förebyggande vård och upptäckandet av skada eller sjukdom i ett så tidigt skede som möjligt, vilket också innebär att åtgärderna som krävs för tillfrisknande blir mindre.

År 2004 införde man i Finland den subjektiva rätten till yrkesinriktad rehabilitering. Också den har konstaterats vara ett förebyggande verktyg när man beaktar risken för arbetsoförmåga över en femårsperiod. Rapporten fäster mindre uppmärksamhet vid arbetspensionsförsäkringens invalidpensionsavgift och olycksfallsförsäkringen, som i Finland vilar helt på arbetsgivarens kostnadsansvar.

Har ersättningssystemet mätts ut så att arbetstagaren hellre håller sig kvar i arbetet än blir beroende av ersättningar?

Enligt rapporten är sjukdagpenningens förmånen inte lika stor i Finland (ca.70 procent av lönen) som i de övriga nordiska länderna (80 – 100 procent av lönen). Av denna orsak kan vi sporra till rehabilitering genom att betala avsevärt högre rehabiliteringspenning. I Finland är sjukdagpenningens perioden begränsad till 300 dagar, medan den i Sverige i princip är gränslös. Detta lär också hjälpa finländarna att aktivt och i ett tidigt skede utreda förutsättningarna för att återvända till arbetet.

Portvaktsfunktionen är Finlands styrka

★ De finländska läkarnas verksamhet och roll i administreringen av patientflödet ses som viktigt i rapporten. En läkare verksam inom den lagstadgade företagshälsovården, bekostad av arbetsgivaren, ses på många sätt som en självständig och styrande faktor i strävan till att upprätthålla och/eller återfå arbetsförmågan. Det strikta beslutsfattandet gällande invalidpensioner anses vara särskilt starkt och välfungerande, med hänvisning till det höga antalet avslag på invalidpensionsansökningar i Finland.

Försäkringsläkarna och de instanser som specialiserat sig på besvärssökande har inte blivit speciellt uppmärksammade i detta sammanhang, även om de åtminstone i Finland spelat en viktig roll i att se till att beslutsprocessen är rättvis.

Samarbete mellan rehabiliteringsparterna ger resultat

★ I Sverige och Norge har man försökt åtgärda samarbetsproblemen med hjälp av storskaliga organisationsförändringar. I Finland har man inte varit lika drastisk. Våra samarbetsgarantier omfattar exempelvis Delegationen för rehabiliteringsärenden, med sina regionala samarbetskommittéer, samt det exceptionellt goda samarbetet mellan Fpa och arbetspensionssystemet vad gäller arbetsfördelningen inom den yrkesinriktade rehabiliteringen.

I Finland har man ända sedan början av 1990-talet långsiktigt arbetat för att motverka sjukdomar och främja rehabilitering. Praxisen för dagpenning och pensioner har hållits under kontroll, och både arbetstagare och arbetsgivare har uppmuntrats till att lösa problemen med arbetsoförmåga och rehabilitering på gräsrotsnivå. Myndigheternas och försäkringens uppgift har varit att stödja verksamheten med goda råd och finansiella medel.

I de övriga nordiska länderna har man för det mesta litat på myndigheternas förmåga att fungera som förmedlare, men har ofta misslyckats på grund av bristande motivation hos de olika parterna.

Den viktigaste upptäckten i rapporten för Finlands del verkar vara att vi har en stabil och välfungerande portvaktsfunktion som ser till att porten hålls lagom mycket på glänt – varken för öppen eller för stängd. Här förstärks speciellt företagshälsovårdens roll i egenskap av expert, samt det faktum att vi satsar på att främja hälsan och arbetsförmågan och upprätthålla dem, eftersom arbetsgivaren har starka ekonomiska drivkrafter till att förebygga arbetsrelaterade sjukdomar.

Om man inom den nordiska jämförelsen vill polarisera kan man konstatera att motsatsen verkar vara fallet i Danmark, där en insjuknad arbetstagare snabbt kan avskedas. På så vis "förstärker" man personens egenansvar i attityden gentemot rehabilitering. Det finns en stark "tillbaka-i-arbete"-kultur i Danmark som säger att arbetet alltid kommer före bidragen. Nyttänkandet i processen att få sjukskrivna och förtidspensionerade tillbaka på jobb representeras av t.ex. flexjobb och en lönesubventionerad arbetsmarknad, där man arbetar enligt vad den kvarvarande arbetskapaciteten tillåter. Detta kunde givetvis också diskuteras på den finländska arbetsmarknaden i dag.

Artikeln baserar sig på e-rapporten: Nordiska strategier för att begränsa sjukfrånvaro, Försäkringskassan; Socialförsäkringsrapport 2008:1, <http://www.forsakringskassan.se/filer/publikationer/pdf/sfro801.pdf>

AKTUELLT

EESSI går framåt

Finland förebereder sig på elektroniskt informationsutbyte inom socialförsäkringen i EU

► Social- och hälsovårdsministeriet har tillsatt en arbetsgrupp för att förbereda elektroniskt informationsutbyte enligt EU:s koordinationslagstiftning.

I Finland bereder EESSI-arbetsgruppen (Electronic Exchange of Social Security Information) de nationella åtgärderna för den datakommunikation som den reformerade EU-lagstiftningen om koordination förutsätter. Ordförande för arbetsgruppen är biträdande avdelningschef Matti Toiviainen vid social- och hälsovårdsministeriet. Arbetsgruppens mandat fortgår till utgången av år 2009.

EESSI har som uppdrag att göra upp en plan för datakommunikationen med tanke på de olika aktörerna och de olika områdena inom socialförsäkringen. Folkpensionsanstalten ska fungera som en gemensam kontaktpunkt (access point) mellan Finland och de övriga medlemsstaterna. Den sänder och tar emot informationen i elektronisk form.

Den nya EU-lagstiftningen om koordination av den sociala tryggheten, som förpliktar till elektroniskt informationsutbyte, torde träda i kraft år 2010. De nationella övergångstiderna behandlas i höst.

Bättre social trygghet för dem som arbetar på stipendium

► Regeringen beslöt vid sin session torsdagen den 12 juni att ge en proposition till riksdagen om att förbättra och klarlägga den sociala tryggheten för dem som arbetar på stipendium. Genom de föreslagna lagändringarna börjar stipendiaterna omfattas av lagstadgat inkomstrelaterat pensionsskydd och rehabiliteringsförmåner enligt lagen om pension för lantbruksföretagare (LFöPL) för stipendiearbetets del.

Enligt förslaget ska en stipendiat som i minst fyra månader utan avbrott arbetar på ett stipendium från Finland teckna en försäkring hos Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt. För stipendiaten fastställs en arbetsinkomst på samma sätt som för lantbruksföretagare. Arbetsinkomsten ska vara minst 3 099,33 euro om året för att stipendiaten ska omfattas av lagen. Stipendiaterna får också rätt till inkomstrelaterade förmåner enligt sjukförsäkringslagen och rehabiliteringspenning från Folkpensionsanstalten. Förmånerna bestäms utifrån den fastställda arbetsinkomsten. Stipendiaterna börjar också omfattas av lagstadgad grupplivförsäkring och lagstadgad olycksfallsförsäkring. Avsikten är att lagarna ska träda i kraft i början av år 2009.

Minister Hyssälä sammankallade till pensionsforum

Garantipension bot mot fattigdom bland pensionärer

► – Den åldrande befolkningen ska få sin del av det ekonomiska välståndet i landet. De pensionärer som har det sämst ställt kunde hjälpas med en särskild garantipension, sade social- och hälsovårdsminister Liisa Hyssälä på pensionsforumet den 2 juni 2008.

Bland de 1,4 miljoner pensionärerna i Finland finns ca 80 000 som endast får folkpension (558 euro i månaden).

Minister Hyssälä uttryckte också sin oro för unga invalidpensionstagares pensioner och livslängdskoefficientens inverkan på dem.

Pensionsforumet samlades nu för första gången. I framtiden ska den samlas 2-3 gånger om året. Deltagarna representerar de politiska partierna, den offentliga förvaltningen, försäkringsbranschen, arbetsmarknadsorganisationerna, företagarna, de ekonomiska forskningsinstituten och olika organisationer, pensionsorganisationer medräknade.

Pensionsskyddscentralen och sakkunskapen om arbetspensionerna representerades av verkställande direktör **Jukka Rantala** och direktör **Hannu Uusitalo**. Uusitalo redogjorde för nuläget, visade jämförbara siffror från de övriga EU-länderna och talade också om framtidsförväntningarna på pensionsskyddets nivå och tillräcklighet.

Anföranden hölls också av **Jaakko Kiander** från Löntagarnas forskningsinstitut och **Sixten Korkman** från Näringslivets forskningsinstitut.

Anne Niemi

I Sverige skärps villkoren för sjukersättning

► I Sverige slopas den tidsbegränsade sjukersättningen från och med början av juli. Sjukersättning kan därefter beviljas endast om personens arbetsförmåga är varaktigt nedsatt. För personer som är yngre än 30 år är det fortfarande möjligt att få tidsbegränsad förmån.

Personer som för tillfället lyfter tidsbegränsad förmån från Sverige kan på ansökan få en förlängning på högst 18 månader till sin förmån.

De nya reglerna i den svenska sjukförsäkringen gäller också pensionssökanden bosatta i Finland som har tjänat in pension i Sverige.

På Pensionsskyddscentralen konstaterar man att endast en person vars arbetsförmåga har konstaterats vara varaktigt nedsatt och vars arbetsförmåga inte kan förbättras genom rehabilitering, utbildning eller andra åtgärder kan få sjukersättning, dvs. invalidpension, från Sverige permanent. I Finland kan detta förorsaka

utkomstsvårigheter för personer som får invalidpension från Finland men vars pensionsansökan avslås i Sverige, om de inte anses varaktigt arbetsförmögna där.

Det finns drygt hundra tusen finländare som är försäkrade i Sverige. Drygt 2000 invalidpensionsansökningar skickas årligen från Finland till Sverige.

UTNÄMNINGAR

Timo Laitinen ny generaldirektör för Statskontoret

Statsrådet har utnämnt juris kandidat, branschdirektör Timo Laitinen till Statskontorets generaldirektör från och med den 16 juni 2008. Uppgiften är tidsbunden och löper ut den 31 maj 2015.

Timo Laitinen har varit direktör för Statskontorets försäkringsbransch från och med 2003. Han har tidigare arbetat i olika ledningsuppdrag bland annat inom Pohjola-gruppen under 1982-2000 och vid Talent Partners Oy 2000-2003.

Timo Laitinen är också medlem i Pensions-skyddscentralens styrelse.

Satu Huber VD för Pensions-Tapiola

Pensions-Tapiolas styrelse har utnämnt ekonomie magister **Satu Huber** till bolagets nya verkställande direktör. Pensions-Tapiolas nuvarande verkställande direktör **Olli-Pekka Laine** går i pension.

Satu Huber övergår till Tapiola senast på hösten 2008 efter att i knappt två år ha varit verkställande direktör vid Finansbranschens Centralförbund. Dessförinnan har hon innehaft flera olika chefspositioner i bl.a. Statskontoret, Merita och FBF.

Timo Ritakallio ny placeringsdirektör för Ilmarinen

Ilmarinens styrelse har utnämnt jur.kand. MBA **Timo Ritakallio** (45) till direktör med ansvar för placeringsverksamhet och till vice verkställande direktör för bolaget. Ritakallio tillträder 1.8.2008.

För närvarande är Ritakallio vice verkställande direktör för Pohjola Bank (tidigare OKO Bank Abp) och vice ordförande för Pohjola-koncernens ledningsgrupp med ansvar för koncernens bank- och placeringstjänstverksamhet.

Som ställföreträdare för Ilmarinens verkställande direktör fortsätter vice verkställande direk-

tör **Jaakko Tuomikoski**, som ansvarar för bolagets ekonomi- och riskhanteringsfunktioner.

Etera

Ekonomie magister **Jorma Riipinen** har utnämnts till försäkringstjänstdirektör.

Filosofie magister **Annukka Lalu** har utnämnts till redaktionschef för kundtidningen.

Matti Autere har utnämnts till byggchef.

Hannu Keinänen har utnämnts till fastighetsplaceringsschef.

Satu Muhonen har utnämnts till chef för enheten försäkringstjänster.

Ilmarinen

Tradenom, yMBA **Jorma Hokkanen** har utnämnts till försäljningsdirektör. Han ansvarar för ledningen av försäljningen till medelstora och regionala företag.

Ekonomie magister, eMBA **Anu Kallio** har utnämnts till chef för controlleravdelningen.

Filosofie magister, politics licentiat **Seija Lehtonen** har utnämnts till chef för försäkringsberäkningen på avdelningen för storkundstjänster.

Ekonom **Pirjo Pohjankoski** har utnämnts till beräkningsdirektör.

Politics magister, CFA **Kai Sotamaa** har utnämnts till riskhanteringschef. Han är också chef för riskhanteringsavdelningen.

Pensions-Fennia

Inari Heimo-Eränen har utnämnts till servicechef i enheten för stöd och utveckling för fället.

Leea Lundahn har utnämnts till sakkunnig i funktionen elektroniska kanaler och tjänster.

Finansanalytiker **Tapani Pulkki** har utnämnts till finanschef.

Senior portfolio manager **Jukka Vähäpesola** har utnämnts till aktieplaceringsdirektör från den 15 april 2008. Han ansvarar för bolagets aktieplaceringar och taktiska allokering.

Senior portfolio manager **Pertti Tornberg** har utnämnts till ränteplaceringsdirektör från den 15 april 2008. Han ansvarar för bolagets ränteplaceringar och placeringar i hedgefonder.

Pensionsskyddscentralen

I enheten för utvecklingsstöd, som är direkt underställd ledningen har socionom **Eeva Vasanoja** utnämnts till utvecklingschef. Till utvecklingschefer vid enheten har utnämnts ekonomie magister **Sini Juutila** och kandidaten i naturvetenskaperna **Päivi Kuoppala**.

Merkonom **Johanna Mäkelä** har utnämnts

till driftschef på IT-avdelningen.

Pensions-Tapiola

Filosofie licentiat **Jyrki Antikainen** har utnämnts till kommunikationsdirektör för Tapiola-gruppen.

Ekonomie magister **Jan Lehtinen** har utnämnts till portföljförvaltare för Pensions-Tapiolas direkta aktieplaceringar fr.o.m. 15.3.2008. Han har tidigare arbetat med motsvarande uppdrag på Veritas Pensionsförsäkring.

Tradenom **Tiina Janhunen** har utnämnts till avdelningssekreterare på pensionsförsäkringsavdelningen.

Politics magister **Antti Järvinen** har utnämnts till servicechef i gruppen för ålders- och familjepension.

Ekonomie magister **Matias Kaila** har utnämnts till portföljförvaltare i kapitalplaceringsteamet.

Vicehäradschef **Tapio Olhava** har tillträtt som placeringschef. Han ansvarar för Pensions-Tapiolas indirekta fastighetsplaceringar.

Tradenom **Mikko Putilin** har utnämnts till systemplanerare.

Vicehäradschef **Esko Raunio** har utnämnts till kapitalmarknadsdirektör i Pensions-Tapiolas placeringsfunktion.

Politics magister **Saija Sunden** har utnämnts till servicechef vid pensionsavdelningens EU-och deltidspensionsgrupp.

Datanom **Lassi Valkama** har utnämnts till systemplanerare.

Statens Pensionsfond

Merkonom **Niina Sokero** har utnämnts till assistent vid Statens Pensionsfond.

Varma

Politics magister **Arto Hartikainen** har utnämnts till chef för avdelningen för avgöranden och rehabilitering.

Vicehäradschef **Tommi Heinonen** har utnämnts till avdelningschef för avdelningen som ansvarar för företagspensioner.

Politics magister **Katri Kauppila** har utnämnts till specialist inom marknadskommunikation.

Diplomingenjör **Jari Mäkinen** har utnämnts till ICT-arkitekt.

Tradenom **Sini Pikkarainen** har utnämnts till IT-utvecklingschef.

Filosofie licentiat **Katariina Sillander** har utnämnts till kommunikationschef.

Tradenom, GFE **Susanna Teräskallio** har utnämnts till kontaktchef inom kundkontaktens regiontjänster.

PUBLIKATIONER

från Pensionsskyddscentralen på svenska

Översikter

Taskutilasto/Fickstatistik/ Pocket statistics 2008

Fickstatistiken innehåller centrala uppgifter om pensions- och arbetspensionsskyddet. I publikationer finns uppgifter om hela den sociala tryggheten och om befolkningen. Fickstatistiken finns på finska, svenska och engelska.

ISSN 1236-6463 på svenska

ISSN 1235-6808 suomeksi

ISSN 1235-7480 in English

Statistikrapporter

Eläkkeellesiirtymisikä Suomen työeläkejärjestelmässä

Pensioneringsåldern inom arbetspensionssystemet i Finland

Effective retirement age in the
Finnish earnings-related pension
scheme

Rapporten innehåller uppgifter om de viktigaste nyckeltalen som beskriver åldern för övergången till ålderspension i Finland. Som nyckeltal används medelvärde, median och förväntad pensionsålder. Nyckeltalen har uträknats om alla som gått i arbetspension åren 1996–2007. Om den privata sektorn finns siffror ända från år 1983.

Författare: Jari Kannisto och Maija Hiltunen
Serie: Eläketurvakeskuksen tilastoraportteja
4/2008

FICKSTATISTIK 2008

Pensionsskyddscentralen
ELÄKETURVAKESKUS

